

zerkesztőség, kiadó
hivatal és nyomda
Cluj-Kolozsvár, Str. Baron
Pop, — Brassai-utca 13.

Az Uj Kelet telefonjai
Szerkesztőség 977
Kiadóhivatal 844
Nyomda 879
Héber osztály 455
Zs. N. Sz. 558

A kéziratok kizárólag a
szerkesztőségnek címen-
zve. — Kéziratokat nem
adunk vissza és nem őriz-
hetünk meg

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI NAPILAP

V. évfolyam, 103. szám

Cluj (Kolozsvár) 5682. Ijar 14.

1922. május

Goldschmiedt ur ban
400 lal
220 lal
Negyedévre 120 lal
Egy hónapra 40 lal
Egy szám ára pályaudvaron
és vidéken is 2 lal

Fekete máglya

Most már mindegy, áll vagy bu-
kik, Génuára szükség volt. Meg kel-
lett születnie, akár Heraklesnek, hogy
bölcsőjében kigyókkal viaskodjon. Ha
ez a konferencia nem jön létre, ezer-
nyi probléma marad lenni az ese-
ménytelenség fenekén, ahonnan pe-
dig felkiváncsoltak. De Génuva felka-
varta őket és most itt vannak. Gé-
nuva előtt titkos diplomácia volt és
volt reakció. Titkos diplomácia most
is van és van reakció is, de most
már színt kell vallaniok. Bizonyos,
hogy Európa ma még tehetetlen az
ezerfejű problémákkal szemben, hiába
nyulna macedoni Sándor kardjához,
nem tudna egyetlen kérdést se meg-
oldani. De Európa ma már tisztán
látja, hogy ezek a kérdések itt van-
nak, égetően itt vannak. Muszáj gon-
dolkodni rajtuk, muszáj megoldani
őket. És tisztán látja Európa
szint is, hogy ki akarja komo-
lyan a megoldást és ki gáncsol
el mindent. Kiderült, hogy va-
lóban van angol demokrácia és va-
lóban van francia reakció. Az angol
demokrácia cselekvő feje Lloyd
George, a francia reakció sötét in-
trikusa Poincaré. Lloyd George minden-
erőn békét, munkát, gyógyulást, fej-
lődést, akar. Poincaré mind ennek
az ellenkezőjét. Vért, pusztulást el-
esett népek kínját és verejtékét, há-
borút. Egyiken sem lehet csodál-
kozni. Se Lloyd Georgeon, se Poin-
carén. Egyik sem adhat mást, mint
ami lényege. Lloyd George lényege
a demokrácia, Poincaré lényege a
reakció.

Nagyon jó, hogy mindez éles
reliefben kerül Európa szeme elé.
Mert Európának maholnap, talán
inkább ma, mint holnap, is-
mét súlyos dolgokról kell döntenie.
Felemelkedni, vagy visszahúzódnia.
Élni, vagy elpusztulni. Meggyó-
gyulni, vagy elrohadni. Európa né-
pei, semmi kétség, Lloyd George
kezet nézik, az angol újat, amely a
messzibe mutat. Európa népei meg-
borzongó esodálkossággal kérdik ön-
maguktól, hogyan lehetséges, hogy
az az ember, aki nem kis mér-
tékben részes a világháboru előidéz-
ésében, vagy mondjuk enyhébben,
aki nem nagyon erőltette meg magát
a katasztrófa elhárításában, hogy ez
az ember most újra ott lehet a dolg-
ok élén és újra csak bombával és
kartácsal akarja megoldani a népek
között keletkezett vitákat. Ha Génuva
nem jön, a háboru reakciói évekig
urak lehetnek a politika sötét és
bizonytalan vizéin. De Génuva éles
profilal állította őket a népek itélő-
széke elé. Európa közvéleménye már
ítélkezett. Az egyes országok itél-
kezése még hátra van. De ennek
is el kell következnie. Meglehet, hogy
a Poincarék és a Jaspárokat, a Fochok
és a francia szenátus harciasai
ezekben a közeli hónapokban fogják
élni pályájuk legfulminálisabb kor-
szakát, lehet, hogy a téboly, amely
huszmillió ember életébe került, még-
egyszer fellobog egy pillanatra, nem
lehetetlen, hogy a francia-belga divi-
ziók csakugyan elidülnek a Rajna
felé és át is lépik a Rajnát, amint
ezt Párisban nyíltan előkelték és
Brüsszelben tapátás kulisszák mögött
— de ez lesz a fekete máglya utolsó
fellobbanása.

Jólesik tudnunk, hogy az egykor
virágzó titkos diplomácia is kezd
szétesni. Jólesik hallanunk, hogy a

francia-belga manlicher, amely kész
Németország testébe dőlni, iszonyt
kel mindenütt, nemcsak a népek, de
a politikusok között is. Ennek a vére-
szomjas fegyvernek nincs sehol bar-
rátja. Még a fegyverek között sincs.
Még a fegyvertársak fegyverei között
se. Hiába vizitel a Jugoszláv államfő
Párisban, a szerb nép aligha fogja
tiz évi háboru után megint odadobni
roncsolt és béna életét. A jugoszláv
politika maga is kezd az angol új
felé fordulni. S Lloyd George
siet lekötözni jugoszláviát. Ki-
békíti őt Olaszországgal. Ha ezt
megtette, már le is szerelte ez or-
szág francia barátságát. Csehszlovákia
is közelebb van már Lloyd George-
hoz, mint Poincaréhoz. Masaryk or-
szága minden bizonytalán az építő
demokrácia mellé fog állni és nem
a romboló háboru mellé. Nos és
Románia? Örömmel olvassuk a

Reuter jelentését: Bratianunak Lloyd
George szimpatikusabb, mint Poin-
caré. Románia békebarát politikát
folytat. Romániának tekintettel kell
lennie a szomszédaira és a jó
szomszédokra... Ha most Lloyd
George fölveti a beszarábiai kérdést,
nem azért teszi, hogy Romániát kel-
lemetlen probléma elé állítsa, hanem
azért, hogy ennek a problémának
végekig kihuzza a méregfogait. Lloyd
George maga a beszarábiai kérdés-
ben Románia oldalán van. Ugyanigy
áll a helyzet Vilna és Galicia dolgá-
ban is. Ott a lengyel-orosz problé-
mát kell megoldani. Hogy Génuva
meg fogja oldani őket, kétséges, de
fölvette, megkavarta s ez föltétle-
nül a tisztuláshoz vezet. Európa tes-
téből ki kell operálni a problémákat,
akkor a reakció fekete mágija erejét
veszti és a fekete máglyák is ösz-
szesnek.

Az orosz-román és az orosz- lengyel határkérdés Génuva előtt

Tárgyalni fogják Vilna, Galicia és Beszarábia kérdését. Elhalasztották az orosz válasz átadását. Mit mondott Lloyd George az újságíróknak. A francia minisztertanács elhatározta a mozgósítást

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az orosz jegyzék átadásában késés
állott be, mivel a francia miniszter-
tanács a magántulajdon kérdésében semmi
engedményt nem hajlandó tenni. A han-
gulat pesszimiztikus, már nem is re-
méli, hogy Belgium, amely tegnap
még hajlandó lett volna Schanzer ja-
vaelatát elfogadni, megelégedjen a jegy-
zék jelenlegi tartalmával.

Génuai lapjelentések szerint a ma-
gántulajdon és a hitel kérdésében újabb
ellentétek támadtak. A hetedik szakaszt
visszautasították, a kompromisszum két-
séges. Az oroszok egyelőre nem szán-
dóznak végleges választ adni.

**A konferencia befejező tárgyalá-
sokat készít elő.**

Az olaszok értesítették az oroszokat,
hogy halasztó javaslatukat úgy az an-
golosok, mint az olaszok vissza fogják
utasítani. Az orosz kérdés elintézésének
kitalálása kellemetlen következményeket
fog előidézni, amely a konferencia bu-
kását is okozhatja. Csicserin kijelen-
tette, hogy

**Oroszország a francia követelé-
seket visszautasítja.**

— Mi tárgyalni jöttünk ide, — mon-
dotta Csicserin — de nincs kizárva,
hogy még több állam nem fogja elfo-
gadni a memorandumot. A nemzetközi
kapcsolat visszaállításának kérdését a
megértés szellemében kell kezelni.

Lenin a népbiztosok tanácsában azt
a javaslatot terjesztette elő, hogy a gé-
nuai orosz delegációt csak a legvégső
esetben hívják vissza. Csicserinnek kü-
lönben szabad kezet kell adni a nyu-
gati hatalmakkal való tárgyalásánál, kü-
lönösen Angliával szemben.

A „Vossische Zeitung“ jelenti: Az
oroszok a memorandumot, a magántul-
ajdon és a propagandára vonatkozó
részek kivételével, elfogadják és ezek-
ben némi módosítást kívánnak. Követe-
lik a memorandum elfogadásá ellenében

**kétszázmillió font sterling hitel-
nek feltétlen biztosítását.**

Schanzer orosz külügyminiszter ma

telközött Csicserinrel és politikai kö-
rök véleménye szerint az orosz válasz
átadásának elhalasztása ezzel szoros
összefüggésben van. Az orosz delegá-
ciónak eredeti terv szerint ma délután
háromkor kellett volna a választ átad-
nia. Az oroszokkal szemben nyomást
fognak gyakorolni, hogy a válasz egyes
pontjait, melyek nélkülözik az előz-
kenység kellekeit, módosítsák. Az or-
szok választát délután háromkor még
nem adták át. Politikai körök szerint a
válasz sokkal intranszigenőbb lesz, mint
hitték. Az orosz delegáció elhalasztotta
a választ átadását, mert

**9-én éjjel újabb instrukciókat
kaptak Moszkvából.**

A válaszban követelni fogják a nacio-
nalisálás elvénél elismerését. Azonkívül
ragaszkodni fognak ahhoz, hogy Orosz-
országnak egymilliárd dollár hitelt
nyújtsanak.

**A francia minisztertanács
hajthatatlan**

A francia minisztertanács foglal-
kozott a génuai helyzettel, minden-
ben azonosította magát a delegációval
és helyeselte a miniszterelnök ál-
tal Barthounak adott utasításokat. A
minisztertanács elhatározta, hogy az
oroszoknak semminemű engedményt
nem ad a 7-ik paragrafusban lefekte-
tett követelésekkel szemben és csak
nagyon precíz szövegezést fogad el
az oroszok által adandó válaszigy-
zékben, amelyek garantálja a francia

Felvetik Beszarábia és Vilna kérdését

A konferenciát összehívó hatalmak tegnap délután értekezletet
tartottak, amelyen Lloyd George angol miniszterelnök kijelentette, hogy
Vilna, Beszarábia, Litvánia és Galicia kérdését a konferencián el kell
intézni. Hangsúlyozta, hogy abban az esetben, ha a politikai bizottsá-
gok nem hajlandók a beszarábiai és vilnai kérdést elintézni, úgy

ő maga fogja azt a konferencia teljes ülésén felvetni.

Barthou, a francia delegáció vezetője, ezzel szemben tartózkodó állás-
pontra helyezkedett a kérdésekkel szemben, mert szerinte Francia-
ország álláspontja az, hogy az európai államok határait nem lehet
naponta változtatni.

alattvalók jogait. Ha Belgium el is
fogadna egy újabb formulát,
ahhoz a francia kormány nem
járul hozzá,

csak ha formális garanciákat kap.

Az „Ouvre“ jelenti Párisból: A
francia minisztertanács tegnapi ülésén
Poincaré érdekes közléseket tett. Ki-
jelentette, hogy Németország a jóvá-
tételi kérdések tárgyalásánál bizonyos
jóindulatot tanusított, de a pénzügyi
ellenőrzést visszautasította. A minis-
tertanács elhatározta, hogy a büntető
szankciókat Németország ellen nem-
fizetés esetén a szövetségesek nélkül
is életbelépteti. A lap megjegyzi még,
hogy

**két divíziót a Ruhr-vidék meg-
szállására mozgósítottak.**

Az Oroszországban levő magánjavak
kérdésében a minisztertanács az ere-
deti álláspont mellett való kitartást
határozta el.

Joffe pesszimista

Joffe egy újságíróknak kijelentette,
hogy a szovjet delegáció nem tekint
optimizmussal a konferencia elé. A
szakadás könnyen bekövetkezhetik.

— Meggyőződésem, — mondta
Joffe — hogy abban az esetben, ha az
orosz delegáció legmesszebbmenő kon-
cessziókat is tenne, a konferencia ne-
hézégeit nem lehet elsimitani. Orosz-
ország helyzete ma szilárdabb, mint
a konferencia előtt. Az orosz-német
szerződés megbontotta amaz államok
egységét, amelyek a magánjavak el-
ismerését követelték Oroszországtól.
Az egyezmény mindkét részre elő-
nyös, de legfontosabb a hatás, amit a
génuai konferencia gyakorolt.

A kisanantant közvetít

Ma reggel Barhiou tanácskozott
Bratianuval, Benessel és Skirmunt
lengyel külügyminiszterrel. A kisan-
tant és Lengyelország ugyanazon
a véleményen van mint a francia
delegáció. A kisantant összes kép-
viselői egyetértenek abban, hogy egy
esetleges, az oroszok által előidézett
szakadás nemcsak az oroszokkal
szomszédos államokra nézve járna
súlyos következményekkel, hanem a
többi államokra is.

A lengyel delegáció egyik vezető
tagja az újságíróknak kijelentette,
hogy minden remény meg van arra,
hogy a kisantant és a szövetségesek
közötti tanácskozások eredménnyel
fognak járni.

Mi a kisantant — mondotta to-
vább — nem választani akarunk
Anglia és Franciaország között, ha-
nem meg kell erősítsük az angol-
francia szövetséget, amely az euró-
pai békére nélkülözhetetlen.

**Wirth és Lloyd George
négy szemközt**

Wirth német kancellár tegnap teára
volt hivatalos Lloyd Georgehoz, aki-
vel több mint egy órán keresztül
négy szemközt tanácskozott.

A semlegesek és a vatikán

Dánia, Spanyolország, Norvégia és Hollandia delegátusai ma délután tanácskozást folytattak az európai békepaktummal kapcsolatban. A tanácskozáson valamennyi delegátus helyeselte a paktumot.

Monsignore Piccardó pápai államtitkár tegnap átadta Barthou-nak és a vatikánál képvisellel bíró államok delegátusainak a pápa memorandumát, amelyben a pápa felhívja az európai országokat, hogy Oroszországot vegyék vissza a civilizált államok sorába. A szentszék kívánsága szerint az Oroszországgal kötendő egyezmény három pontot kell tartalmazzon:

1. A lelkiismeret szabadsága és a vallás szabad gyakorlata minden orosz és Oroszországban élő külföldi állampolgár számára.
2. A bucsuk szabad tartása.
3. Egyházi javak visszaadása.

Lloyd George az orosz válaszokról és a szovjet elismeréséről

Lloyd George tegnap tájékoztatta az angol és az amerikai sajtó képviselőit. Lloyd George szokott könnyed modorával üdvözölte az újságírókat és felszólította, hogy kérdéseket intézzenek hozzá. A legtöbb kérdés természetesen az oroszokkal való tárgyalásokra vonatkozott. Lloyd George többek között kijelentette, hogy az orosz választ legközelebb átnyújtják.

Az utóbbi napokban — mondotta az angol miniszterelnök — az oroszokkal való tanácskozásink főleg arra irányultak, hogy a szovjetdelegációnak felvilágosítást adjak a memorandumra vonatkozóan. Az oroszok nem láttak egészen tisztán ebben a kérdésben.

Az orosz nemzetközi kölcsönről nem volt soha szó,

ez szerintem kizártnak is látszik. Melyik kormányzat volna meg az a bátorsága, hogy parlamentje elé ilyen kívánságot terjesszen. A konferencia folytatása kétségkívül, kizárólag attól függ, hogy mit felelnek az oroszok. Ha sima nemmel válaszolnak, akkor szerintem vége a konferenciának. Barthou föltételére, hogy az oroszok igennek, vagy nemmel felelhetnek, az a megjegyzésem, hogy

sokféle módja van a nem vagy igen kifejezésének.

Ha az orosz válaszban azt a benyomást nyerjük, hogy az orosz delegáció őszintén akarja az elfogadható megoldást, akkor a konferencia biztosan továbbfolytatódik és én addig maradok Genuában, míg a teljes kibontakozás útját meg nem találjuk. Anglia soha nem csinált abból tüköt, hogy elvileg kész de jure elismerni Oroszországot. Ezt már annak idején az alsóházban is kijelentettem. A diplomáciai viszony a szokásos formában helyreáll, miután

előbb ügyvivőt küldünk Oroszországba, akit rövidesen nagy-követ fog felváltani.

Az oroszok nem emelnek ez ellen kifogást. Az orosz válasz átadásától a politikai bizottság első üléséig néhány nap fog eltelni és csak az előzetes szakértői tanácskozás után válik lehetővé az egyes delegációk érintkezése. Bizonyos, hogy kedvező válasz esetén is a nehézségeknek egész sorát kell legyőzni és így a konferencia még huzamos ideig tart.

Nyugateurópai reformszocialisták a szociálforradalmárok moszkvai perének tárgyalásán. Berlinből jelentik: A „Rothe Fahne” jelentése szerint a nemzetközi kommunista végrehajtó bizottság kérését intézett az igazságügyi népbiztossághoz, hogy a szociálforradalmárok perének május 23-iki tárgyalásán Vanderwelde Paul, Boncourt, Kurt Rosenfeld, Theodor Liebknecht, mint védők megjelenhessenek. A kérését teljesíteni fogják.

Románia vámpolitikája

Miért kell a vámközpont?

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A román közgazdasági élet egyik számottevő tagja, aki most érkezett haza külföldi utjáról, ahol a vámkérdéseket tanulmányozta, érdekes összehasonlító nyilatkozatot tett az Uj Kelet munkatársának Románia s a külföld vámpolitikájáról.

— A modern államok gazdasági helyzetének egyik legfőbb tényezője — mondotta a — helyes vámpolitika. Ez kétféle lehet: védővámpolitika és értékvámpolitika. Anglia és Amerika védővámpolitikát csinál, amivel egyetlen célja az iparfejlesztés és ennek kedvéért minden olyan importotkát vámentes, amelyet a belföld nem termel. Ezzel szemben Romániában a vám adójellegű s csak az állami bevételek fokozására szolgál. A vám, amely az áru értékének átlag 22 százalékát teszi, alig van tekintettel a termelésre, csak azt tartja szem előtt, hogy jó exportotk-e valamely áru s akkor még nagyobb díjtételei terhelik meg. Tarifakedvezményt, vagy vámentességet csak kevés árucikk élvez s ezek is csak azért, mert exportálásuk szünetel és az államnak ugyis haszna a termelésükből.

A helytelen vámpolitikának egyik jelensége

az egyre fokozódó munkanélküliség.

Az importtarifa egyes magas tételei a hazai ipar pártolását látszanak ugyan szolgáltni, de helytelen magas vámtétellel sújtani az olyan külföldi cikkeket, amelyeket Románia nem termel és nem nélkülözhet. Viszont a román termékek magas kiviteli vámjá egész iparágakat tett tönkre, mert az illeték megállapításánál nem vették figyelembe a csatolt területek termelését. Ezt a tarifát 10 nap alatt állították össze az érdekeltek felszólalásának figyelembevétele nélkül. Ezért aztán pangás állott be egyes iparágakban és munkások a kenyér nélkül maradtak.

Egy ország vámpolitikájának irányítását sem lehet egyre változó kormányzervekre bízni, mert a gazdasági élet egészséges fejlődése nem tűri a zökkenéseket. Legalkalmasabban volnának erre az egyes kerületek iparkamarái, de regionális jellegük miatt képtelenek minden egyes vámpolitikai momentum statisztikai adatait külön-külön beszerezni. Kell tehát olyan független szerv, amelynek alapja, minden regionalizmusától mentesen, a kamarákon és az érdekeltségeken nyugodjék. Külföldön mindenütt van ilyen vámpolitikai szerv, amelynek az illető állam nagy hasznát vette a vámtarifa összeállításánál és kereskedelmi szerződések megkötésénél.

Ez a szerv a vámpolitikai központ.

Romániában ennek a központnak legfőbb feladata az volna, hogy a vámrendelkezések összevisszaságában, a közönség tájékoztatására, tiszta képzetteremtésen. Ehhez ismernie kell az összes külforgalmi rendelkezéseket, a tarifát és a vámtörvényt. A külforgalmi rendelkezéseket azért kell ismernie, hogy a gyakran egymásnak ellentmondó intézkedéseket összefüggő és könnyen áttekinthető rendszerben bocsássa az érdekeltek rendelkezésére. Ismernie kell a tarifát is.

A mai vámtarifa hiányos. Egyes cikkeknél egyáltalán nincs

díjtétele s a vámhivatalnál nem tudják az ilyen szállítmányokat elvámolni azért sem, mert a tarifa nomenklaturája (a cikkek elnevezése) oly bonyolult, hogy a legképzettebb vámgünyök sem tud eligazodni rajta. Az így támadt vitás kérdések eldöntésére a most működő egyetlen szakértői bizottság nem elegendő. Hogy a külföldre szóló szállítmányok kárt okozó késést ne szenvedjenek, legalább minden vámfelügyelőség székhelyén kellene egy ilyen szakértői bizottságnak működnie.

Sürgős feladata volna a vámpolitikai központnak a termelési és külforgalmi statisztika összeállítása.

Románia nem tudja, hogy mit termel és mire van szüksége.

s ezért kell a vámrendelkezéseket ugyszólván naponta változtatni. A mai vámtarifa életbeléptetését kísérő miniszteri indokolás ideiglenes jellegűnek mondja a tarifát és szükségesnek látja, hogy öt év múlva új tarifát készítsenek. Az új tarifa tökéletes összeállítása csakis pontos statisztika alapján lehetséges.

Románia kereskedelmi egyezményei és tarifális szerződésai részben május tizedikén jártak le, vagy nemskára kerülnek megújításra.

Az új kereskedelmi szerződéseket az állam nem kötheti meg a csatolt területek megkérdezése nélkül.

Mert nem ismeri alaposan azok termelését és egy meggondolatlanul lekött tarifafélt egész iparágakat tehet tönkre. Különösen az exportra dolgozó vállalatoknak létkérdése, hogy a kereskedelmi egyezmények megkötésére indított tárgyalásokon képvisletet kapjanak.

Ezek volnának a vámtarifa központ legfőbb feladatai. És ezek eléggé igazolják ennek a fontos gazdasági szerv felállításának szükségességét. Külföldön a vámpolitikai hivatalok a legteljesebb állami támogatásban részesülnek és milliós költségvetéssel dolgoznak. Adatszervező apparátusuk az egész világra kiterjed. Romániában ily hatalmas szervezet anyagi feltételei nincsenek meg, de kisebb keretek között okvetlenül fel kell állítani a vámtarifa központot. A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara, mely már régóta hiányát érzi ennek a szervnek, nemcsak azt az aldozatot hozta meg, hogy egyik tisztviselőjét külföldi tanulmányuttra küldte, hanem az összes érdekeltek bevonásával több ízben intervenciált a kormánytól a vámpolitikai központ felállítására érdekében. Ha a kellő anyagi eszközök meglesznek, a vámpolitikai központot ideiglenesen valószínűleg Kolozsváron állítják fel s ha majd a régi királyság és az új területek gazdasági élete azonos színvonalra áll, az irodát Bukarestbe fogják áthelyezni.

Szudánt Egyiptomhoz csatolják

Páris, május 11. Az egyiptomi nemzetgyűlés kimondotta, Szudánnak Egyiptomhoz való csatolását. Az annexió nagy meglepetést váltott ki, mivel lord Allanby még néhány héttel ezelőtt kijelentette a szudáni vezetők emberei előtt, hogy Anglia és Szudán között a régi összekötés fog fenmaradni.

Kereskedők és viszontelárúsítók figyelmébe!

2 vagon olasz céna érkezett, garantált 400 yardos la. márkák. Ára tucatonként 71— lei. — Nagyobb vételnél árkedvezmény.

Gutfried és Herskovits
Oradea-Mare, Piata Unirii 12. — Telefon 211.

Terrorral készíti elő a magyar kormány a választásokat

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Budapest, május 11. A magyar ellenzéki körökben az elkeseredés napról napra nagyobb. A kormány exponeisei mindent elkövetnek, hogy az ellenzéki választási agitációját megakadályozzák és az atrocitások egymást követik. A Rassay-párt, kinek Fényes László a pétérvásárai kerületben a jelöltje, a következő táviratot intézte Klebelsberg Kunó gróf belügyminiszterhez:

„A pétérvásárai választókerületben pártunk jelöltjének, Fényes Lászlónak egyik, a bíróság által kiadott és már ajánlásokkal ellátott választóívét Nagy József verpólti kovácsmestertől a csendőrség elulajdonította. A sürrin egymásután érkező választási atrocitások között is feltűnő ez az eset. Ha kegyelmséged akar és tud intézkedni, kérjük haladéktalanul intézkedjék, hogy ez a sérelem orvosoltsassék és hogy Fényes Lászlónak haladéktalanul szolgáltatassék vissza az ívet.”

A Kossuth-párt a szegszárdi kerületben Bartha Albertet, a Károlyi-kormány volt hadügyminiszterét jelölte képviselőnek. Bartha vasárnap leutazott Szegszárdra, ahol több ezer főnyi közönség gyűlt össze, hogy meghallgassák programbeszédét. A rendőrség azonban beszéliközben felfüggesztette a gyűlést és annak folytatását betiltotta. A lakosság körében ez a terrorisztikus lépés nagy elkeseredést keltett, a választók pedig biztosították Barthát bizalmukról.

Bethlen miniszterelnök a kormányzó párt érdekében vasárnap folytatja választási körútját. Bethlen ezután a Dunántúra megy. A miniszterelnök szombaton indul el Budapestról és hétfőn visszaérkezik. Különösen szombathelyi beszéde elé néznek nagy érdeklődéssel a politikai körök, ahol a miniszterelnök nagyjelentőségű aktuális politikai kérdésekről fog nyilatkozni. Beavatottak körében úgy tudják, hogy a miniszterelnök ezután ki fog térni a királyi vagyonával üzött gazdálkodásra, a királyi pénzével folytatott propaganda részleteiről leleplezéseket tesz. Bethlent dunántúli útjára Vass János kultuszminiszter és Hegyeshalmy Lajos kereskedelmi miniszter kísérik el.

Lemondott az osztrák pénzügyminiszter

Bécs, május 11. (Rador.) A pénzügyi és költségvetési bizottság elfogadta a szociáldemokraták javaslatát, mely szerint a pénzügyminiszternek a vámtarifa szigorítására és ujjáalakítására vonatkozó rendeletét, amely a drágaságot önhatalmilag fokozta, nem helyeslik. A vita folyamán Gürtler pénzügyminiszter, hogy az életszükségleti cikkeket, mint a gabonát, húst, valamint a legfontosabb nyersanyagokat ez a rendelet nem érinti, tehát nem hajlandó a javaslatot visszavonni. Szavazás alkalmával a szociáldemokraták és nagynémetek 14 szavazatot adtak le a javaslat ellen a keresztény-szocialisták 12 szavazatával szemben. Ezután Gürtler miniszter bejelentette lemondását.

Bulgáriában forradalom tört ki

Bécs, május 11. A bolgár követ kijelentette, hogy Bulgáriában május 1-én forradalom tört ki. Szófia utcáin anarchisták és kommunisták összecsapások a kormány hűveivel, amely összetűzés napotig tartott. A parasztpárt szonban kezében tartja a hatalmat. Sem a radikálisok, sem a konzervatívok nem képesek a kormányt magukhoz ragadni, dacára annak, hogy a bolgár hadsereg nyolcezer főből áll. A kormány a hatóságok felett rendelkezik és a nép megbizik benne.

(*) Caligula lovag, amely magas közjogzött és a történetíráságot is. Utána nag és a közjogi méltó nélembbe főleg csaltek. Most aztán megnak. Libussa, a nélova belekerült az ilis Libussa a memoSteinheim pseudonimrodalomank győnde a császár felőszintessége miatt ésört elégtelt keresKemény dolga leszolyan kérdéseket kellrói nincs kiforrottészjárásnak. Példáuszemponjtából közjohető-e a császári hhataslovat ktelezi-e tartás? A lovak erkőalom erkölcsé ellenmikor elővetteiadiszkréciót? A loés azonban akkorha Libussa ellenvād egy lónak is vanminden ló szereti, hturnie kell olyan szellemesnek legfőloncok tartanak.

(*) A cionizmus héber nyelv kérdésfájdítja. Nem tudom, kszálni olyan készintén fájdalmasak. magáért követeli jezért, hogy megkinyelvet. A héber nem is annyira a cionak fontos, ha generációknak, amfognak munkálkodni ben és ezek ott ne magyarok, nem frlesznek, hanem zsiakik csak úgy leszn a nyelvük is egységfogás, amely nem inargumentumait, méglagos, ha önmagában és becsületes. Egy mindenkinék fájhat, faj és nemzetek jogemberi jogokat. A nyelv kérdésébe ispiuma érvényesül. lehet az embert k milyen nyelvet beszésszer valóban megálaszegényletesebb, hogy a zaidókat arra, beszéljenek.

(*) Vannak dolgo vitatkozni, mert a használ, a vitatkozók vitatkozás. Az egyneki joga van kiön a másik meg azt, hőédemel. Egy nép szemrehányással a vétlenül alatta komikus ilyen helyéletben tragikus. Lamegmondhatja az első második emelet lakó az őn erkélyemre pipáját? És ez vmiért tartja őn az ő pipám alatt? De furcsán és szomorua getés. Ne szórjuk pipánk hamuját, mer lehet olyan könnyemint a hamutartót.

— Megindult Páris — Konstantinárestti munkatársunkdésügyi miniszteriutálya közli, hogy a Páris közötti repülést — Prága szakassdult. A vonatlat Sándkűvőjének napján Bszabbitsák, a Belgrádpedig július hó 14-ikőlekedést.

Sékelakció Temes, Arad, Hunyad és Krassószörény megyékben május 7-ikétől 20-ikáig.

készíti elő kormányzások

11. A magyar el-
keseredés nap-
A kormány expo-
vetnek, hogy az el-
tációját megakadá-
ások egymást kö-
rt, kinek Fényes
kerületben a je-
táviratot intézte
róf belügyminisz-

választókerületben
Fényes Lászlónak
ltal kiadott és már
választóívét Nagy
kovácsmestertől a
nitotta. A sürin
választási atrocitá-
ez az eset. Ha
és tud intézkedni,
intézkedjék, hogy
ltassék és hogy
sladéktalanul szol-
vet."

szegszárdi kerü-
tet, a Károlyi-kor-
miniszterét jelölte
a vasárnap leuta-
ol több ezer főnyi
ol, hogy meghall-
lást. A rendőrség
ea felfüggesztette
a folytatását betil-
brében ez a terro-
elkeseredést kel-
pedig biztosították

lnők a kormányzó
raap folytatja vá-
ethlen ezáltal a
A miniszterelnök
Budapestről és
Különbösen szom-
néznek nagy ér-
i körök, ahol a
entőségű aktuális
fog nyilatkozni.
gy tudják, hogy
tal ki fog térni a
tát gazdálkodásra,
tatott propaganda
ket tesz. Bethlent
ss János kultusz-
ny Lajos keres-
rik el.

**szótrák
niszter**

Rador.) A pénz-
bi bizottság el-
okrátká javas-
a pénzügyimi-
fa szigorítására
natkozó rende-
ságot önhatalmi-
lyeslik. A vita
nzügyminiszter,
égleti cikkeket,
st, valamint a
anyagokat ez a
tehat nem haj-
szavonni. Sza-
ciáldemokraták
zavazatot adtak
a keresztény-
zatával szem-
r miniszter be-

**ban
tört ki**

bolgár követ
gáriában május
ki. Szófia ut-
kommunisták
mány hűveivel,
obig tartott. A
kezében tartja
dikárisok, sem
képesek a kor-
agadai, dacára
gár hadsereg
A kormány a
kezik és a nép

PILPUL

(*) *Caligula Iova* volt az utolsó ló,
amely magas közjogi méltóságot szer-
zett és a történetírás révén halhatatlan-
ságot is. Utána nagyot fordult a világ
és a közjogi méltóságokba meg a tör-
vényelembé főleg csak a szamarak kerül-
tek. Most aztán megint fölvirradt a ló-
nak. Libussa, a német excészárszár háta-
sára belekerült az irodalomba. A zseniá-
lis Libussa a memoárjait írta meg Kurt
Steinheim pseudonimja alatt. A memoár
irodalomnak gyöngye ez a munka,
de a császár fel van háborodva az
észintésége miatt és a kínos leleplezése-
kört elégtételt keres a sajtóbírók előtt.
Kemény dolga lesz a bíróságnak, mert
olyan kérdéseket kell tisztáznia, amelyek-
ből nincs kiforrott felfogása a bírói
észjárásnak. Például: az alkotmány
szempontjából közjogi állásnak tekint-
hető-e a császári hátszló hivatala? A
hátszlókat kötelezi-e a hivatalos titok-
tartás? A lovak erkölcsé vagy a társa-
dalom erkölcsé ellen vétett-e Libussa,
amikor elkövette hallatlanul elmes
indiszkrecióit? A legnagyobb meglepe-
s azonban akkor érheti a bíróságot,
ha Libussa ellenvátat omel. Mert végre
egy lónak is van önérzete és nem
minden ló szereti, ha éveken keresztül
túrnie kell olyan érintkezést, amelyet
szellemesnek legfőlegb csak az udva-
roncok tartanak.

(*) *A cionizmus* a mi dolgunk, a
héber nyelv kérdése is a mi fejünket
fájdítja. Nem tudom, miért kell ezt össze-
kezeznünk olyan kérdésekkel, amelyek
szintén fájdalmasak. A héber nyelv ön-
magáért követeli jogait, nem pedig
azért, hogy megkisebbitse a magyar
nyelvet. A héber nyelv reneszánsza
nem is annyira a most élő generá-
ciónak fontos, hanem azoknak a
generációknak, amelyek a jövőben
fogják munkálkodni a kultúra öröké-
ben és ezek ott nem németek, nem
magyarok, nem franciák és románok
lesznek, hanem zsidók, csak zsidók,
akik csak úgy lesznek egységesek, ha
a nyelvük is egységes lesz. Az a fel-
fogás, amely nem innen szálozza ki az
argumentumait, még akkor sem tárgyi-
lagos, ha önmagában vére jóhiszemű
és becsületes. Egy dolog van, ami
mindenkinek fájhat, de ez már nem a
faj és nemzetek jogát érinti, hanem az
emberi jogokat. Az a tény, hogy a
nyelv kérdése is a kényszer princi-
piuma érvényesül. Hát már arra is
lehet az embert kényszeríteni, hogy
milyen nyelvet beszéljen? Ez a kény-
szer valóban megalázó. De ezerszeresen
szégyenletesebb, hogy kell kényszeríteni
a zsidókat arra, hogy héberül is
beszéljenek.

(*) *Vannak dolgok*, amikről nem kell
vitatkoznunk, mert a kérdésnek nem
használna a vitatkozónak csak árthat a
vitatkozás. Az egyik fél érzi, hogy
neki joga van kiönteni a keserűségét,
a másik meg azt, hogy több kiméletet
érdemel. Egy nép sose árasza el
szemrehányásaival a másikat, amely
véletlenül alatta van. Böhözatban
komikus ilyen helyzet, de a népek
életében tragikus. Labich komédiájában
megmondhatja az első emelet lakója a
második emelet lakójának: Miért éppen
az én erkélyemre szórja ön ki a
pipáját? És ez visszavághat: Hát
miért tartja ön az erkélyét éppen az én
pipám alatt? De a népek között
fúrósán és szomorúan hat ilyen beszél-
getés. Ne szórjuk hát egymásra a
pipánk hamuját, mert az erkélyt mégse
lehet olyan könnyen vinni másfelé,
miat a hamutartót.

— *Megindult a légi forgalom*
Páris—Konstantinápoly között. Buda-
resti munkatársunk jelenti: A közleke-
desügyi minisztérium léghajózási osz-
tálya közli, hogy a Konstantinápoly—
Páris közötti repülőforgalom a Buda-
pest—Prága szakaszon u minap megin-
dult. A vonalat Sándor szerb király es-
küvőjének napján Belgrádig meghosz-
szabították, a Belgrád—Bukarest vonalon
pedig július hó 14-ikén indítják meg a
közlekedést.

Cserélik a tárcákat

**Constantinescu lesz a kereskedelmi miniszter.
A volt és jelenlegi hadügyminiszter hírlapi csatája**

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A Constantinescu-affér megint elő-
térbe nyomult. A liberális párt kebelé-
ben felmerült ellentétel és surlódások,
mint ismeretes, a parlament egyik nyílt
ülésén Constantinescu javadalmi minisz-
ter egy lényegtelen indítványa leszava-
zásának formájában robbantak ki. A
vintilisták elhibázott politikai lépése
volt a javadalmi miniszter leszavazása,
amely annakidején majdnem kormány-
válságot idézett elő. Az affért csak
ideiglenesen intézték el, Constantinescu
s Bratianu miniszterelnök távollétére
való tekintettel maradt beun a kormány-
ban, de csak névlegesen vezette tárcája
ügyeit. Külföldre utazott és Genuában
Bratianuval folytatott tanácskozásokat.
A megbeszélés eredménye az lett, hogy

**Constantinescu nem távozik a
kormányból, csak tárcát cserél
Sassu kereskedelemügyi minisz-
terrel.**

A Rador jelentése szerint Constanti-
nescu 16-án érkezik vissza Bukarestbe.
A miniszterelnök az eddigi tervek sze-
rint huszadikán tér haza és akkor tör-
ténik meg a tárcacsere. A liberális párt
két csoportja között ezzel újból csak
átmenetileg, de mégis helyreáll a béko,
amelyet főleg az alkotmányreform le-
tárgyalására tartanak szükségesnek.

Az alkotmányreformon kívül
a közigazgatás reformjának és
az új választójogi törvény

munkálatai is előrehaladtak. Tegnap a
két utóbbi törvényjavaslat kidolgozá-

sára kiküldött bizottság a belügymi-
nisztériumban ülést tartott, amelyen az
általános szempontokon kívül már rész-
letkérdésekkel is foglalkoztak.

A politikai kérdés középpontjában

**Rascanu volt hadügyminiszter
és Mardarescu jelenlegi hadügy-
miniszter hírlapi vitája**

áll. Mardarescu ugyanis a „Lupta”-ban
azzel vádolta meg elődjét, hogy elmu-
lasztotta a hadsereg átszervezésére
szükséges előkészületek megtételét. Ras-
canu az „Judeptarea”-ban válaszolt
Mardarescunak. Kijelenti, hogy a had-
sereg teljesen kifogástalan állapotban
van, nem volt jobb a román hadsereg
a háboru második fázisában sem, ami-
kor győzelmesen küzdött Marasestnél
és elfoglalta Budapestet. Megálapítja a
volt hadügyminiszter, hogy a hadsereg
átszervezése a háborus tapasztalatai
alapján feltétlenül szükséges, de ehhez
mindenekelőtt sok pénz és megfelelő
idő szükséges. Rascanu táboriok végül
visszaautasítja a vádat, mintha elmulasz-
tott volna bármit is megtenni a hadse-
reg érdekében és Mardarescu érveit
rosszhiszeműeknek nyilvánítja.

Ellenzéki lapok és elsősorban a
„Patria”

**Mardarescu és Mosoiu táborno-
kok konfliktusáról**

adtk hirt. A „Viitorul” mai száma fel-
hatalmazás alapján megálapítja, hogy
a két miniszter között teljes az egyet-
értés és a híreik nem felelnek meg a
valóságnak.

Northcliffe-kámpány

a zsidó Palesztina ellen

— Az Uj Kelet tudósítójától —

London, május. Nehány hónappal
ezelőtt mély megdöbbenést keltett a
cionista közvéleményben az a sajtó-
kámpány, melyet az angolországi
Northcliffe sajtó és főleg a londoni
„Times” indított a palesztinai zsidó
nemzeti otthon és a cionista világ-
szervezet működése ellen. A támadá-
sok sorozata váratlanul érte a moz-
galmat és annál is inkább kellemet-
lenül hatott, mert minde idig éppen
a hatalmas Northcliffe sajtó volt az,
mely legbürgöbben támogatta a cio-
nista törekvéseket és köztudott dolog,
hogy Angliában a közhangulat igen
nagy, sokszor döntő befolyással van
a politikai életre. A sorozatos táma-
dások hatását mindenesetre erősen
ellensúlyozta az, hogy a „Times” cik-
kei érezhetően tendenciózusak voltak
és a közvéleménynek ezt a meggyő-
ződését semmivel sem tudták elosz-
latni. Köztudomású dolog, hogy maga
lord Northcliffe, aki az első támadó
tendenciájú cikket írta saját lapjában
a palesztinai cionista berendezkedés
ellen, összesen két napig tartózkodott
Palesztina földjén és akkor is csak
ugy, hogy automobilján vőzig szá-
guldott az országúton Természetes,
hogy az ilyen „tűzetes” tanulmányo-
zás alapján adott véleményét az angol
politikai közvélemény még akkor is
kellő értékére tudja szállítani, ha
Anglia sajtóhatalmasságának tollával
írta is meg. Az angol közvélemény
megnyugtatóssághoz erősen hozzájárult
még az is, hogy a cionista világszer-
vezet vezetősége az ellenséges sajtó-
kámpány megindulása után azonnal
megteite az ellenintézkedéseket és
ugyanesak sajtó útján, de nyil-
vános nagy népgyűlésnek keretében
és nagytekintélyű politikai faktorok
bevonásával is állandóan napirenden
tartotta és kellő megvilágításba he-
lyezte a „Times” támadásait.

Végeredményben megállapítható,
hogy

a „Times”, taksarodót fujt.

További támadó cikkeiben lassan-
lassan alább hagyott az abszolút ne-

gációval és igyekezett legalább is
látszatra objektívabb hangon írni.
Cikkrozetében, mely nyolc nagy
és egybefüggő közleményből áll, a
Balfour-deklarációból indul ki és
megállapítja, hogy a Balfour-dekla-
ráció nem fedi teljesen a hadsászai
arab királynak tett ígéretet és ezzel
otot szolgáltatót az arab zsidó ellen-
tettek. A második cikkben a kato-
nai okkupáció idejét tárgyalja. Meg-
állapítja, hogy a katonai kormány-
zatnak Palesztina egyes vidékein
nem sikerült az arabokat teljesen le-
fegyverezni és a Palesztina mandá-
tum ratifikálásának folytonos ha-
lasztása az arabokban azt a reményt
kellette fel, hogy politikai agitáció-
val ki tudják erőszakolni a Balfour-
deklaráció megvalósztatását. A har-
madik cikk az arab zavargásokról
számol be. Koncezdálja, hogy

a nyugtalanságot jórészt francia-
katolikus politikai ágensek szi-
tották,

akik a becszülött keresztény és mo-
hamedán lakosság között valóssággal
szórták a pénzt. Ezekben a zavargá-
sokban Mustafa Kemal pasa keze
is benne volt. A mandátum sürgős
ratifikálása egyszer és mindenkorra
véget fog vetni a zavargások lehe-
tőségének. Negyedik cikkét a zsidó be-
vándorlásnak szenteli. Szerinte is va-
lótlanúság az, hogy a bevándorló zsi-
dók szélső szocialisták volnának, el-
leiben igaz az, hogy az arab nagy-
birtokosok rossz szemmel nézik az
állandó zsidó bevándorlást, mert
a szakképzett munkások beözön-
lése a muakaberek emelésére veze-
tett. Havonta átlag ezer zsidó mun-
kás vándorol be Palesztinába. 1920—
1921. évben a zsidó bevándorlás
20.000 lelket számlált, akik közül
5.000 azonnal állandóan megtelepedett,
körülbelül 1500-an jelenleg munka-
nélküli vannak, a többi 18.000 ut-
éptéseknél, kő- és földműves mun-
kálathoz vannak alkalmazva. Ötöd-
dik cikkében a palesztinai cionista

bizottság működését bírálja.

**A palesztinai cionista bizottság
hatósági jelleggel bír,**

viszont a bizottság egyes tagjainak,
Ussiskinnek, dr. Edernek és főleg
a cionista világszervezet elnökének,
dr. Weizmannnak erősen nacionalista
kijelentései, nagyban hozzájárultak
ahhoz, hogy Samuel kormányzó vo-
szított népszerűségéből az arabok
között. A hatodik cikk a palesztinai
zsidó önvédelmi csapatokról szá-
mol be. A palesztinai kormány sok
helyen maga látta el revolverekkel
a zsidó lakosságot. Hatodik cikkében
a palesztinai közigazgatásról ír és
végül a nyolcadik, befejező cikkében
utal arra, hogy a palesztinai bajok
jórésze azon alapszik, hogy a cio-
nista vezetőség rosszul interpretálja
a Balfour deklarációt és ebben

**Samuel kormányzó is mellettük
áll.**

Weizmann például kijelentette, hogy
Palesztinának éppen egy a zsidók
országának kell lennie, mint ahogy
Anglia az angolok országa. Ez pe-
dig, a „Times” szerint, nem volt
szándékában a Balfour-deklarációnak.

Hogy mi az oka annak a meg-
lepő palfordulásnak, melyet a North-
cliffe sajtó a cionista törekvésekkel
szemben mutat, az még ma is ké-
sleges. De hogy az időpontot miért
választotta éppen a mostani napokra,
az már tisztán áll az angol közvéle-
mény előtt. Samuel kormányzó épen
most érkezik Palesztinából rövid tar-
tózkodásra Londonba. Ez volt a leg-
jobb alkalom nyomást gyakorolni a
kormányóra. A cionista vezetőség
azonban ugylátszik itt is kérésztől
huzta a Northcliffe-sajtó szánitását.
Sir Herbert Samuel, Palesztina kor-
mányzója, megszakította londoni ut-
ját és Olaszországban találkozott
Weizmannal Weizmann viszont meg-
szakította olaszországi politikai tartó-
zkodását és a kormányzó kíséretében
szintén Londonba megy. Londonban
együtt lesznek a kormányzó és Weiz-
mann — és ez alkalommal bizonyára
lesz gondjuk és módjuk védekezni a
Northcliffe-sajtó tendenciái ellen.

**Mit jövedelmez egy palesztinai
gazdasági szeszgyár?**

125 százalékos tiszta haszon

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Palesztina kihasználatlan talaja a
gazdasági lehetőségek egész sorozatá-
nak. Vannak termékek, amelyeknek
hozadéka — ha pontos számadatok
fölött nem rendelkezünk, szinte hihe-
tetlennek tetszene — jóval túlhaladja a
befektetett tőkét már az első termő év
után. A jövedelem a legrövidebb időn
belül módot ad újabb befektetések révén
gyümölcsöző gazdasági fejlődésre. A
befektetett tőke pedig ugyszólván
kockázatmentes.

Itt felszök előttünk ennek illusztrá-
lására A. Tropp jaffai szeszgyáros
javaslata kapcsán a Palesztinai Cionista
Végrehajtóbizottság kereskedelmi és ipari
osztályának egy jelentése. Tropp egy
kihásított kis területen szeszgyártásra
alkalmas növények tenyésztésével pró-
bálkozott, pontos bevételi és kiadási
főljegyzéseket csinált és ez a hevenyészet
statisztika is világosan mutatta, például
az élesztő anyagnál, amely kilogramon-
kint negyven piasterbe kerül, hogy
épen féláron, 20 piasterért lehet elő-
állítani.

1920—1921 években ötvennyolcszer
font sterlingnyi alkoholt importáltak az
országba, amit a Tropp-tervek szerint
összehasonlíthatatlanul olcsóbban leha-
tott volna előállítani az országban,
amelynek kereslete e cikkben évről-
évre rohamosan növekszik.

Műszaki célokra, borecet gyártásra,
konyak, rum, likőr stb. előállítására,
melléktermékek kitermelésére hetero-
font sterling befektetés mellett az üzem-
megkezdhető. A Jewish Colonisation
Association nyolczeran duanennyi földet
bocsát némi épülettel rendelkezésre
1500 font sterling vételáron, amely öt
egyenlő részletben fizetendő vissza.

A költségvetés táblázata szerint a nyolc munkással dolgozó üzem tiszta jövedelme az első termés-év végén a szeszáruból, az ecetből, az élesztőhabból, a konyakból, rumból, likőrből, a mellékterményekből, a trágyából 7567 font sterling.

A javaslat részletezései nem foglalják magukban a nyolcvan dunamnyi földön tehenészettel, veteményekkel, narancstermésel elérhető hozzávetőleges huszezer font sterlingnyi jövedelmet.

HIREK

Szezon-keresztények

Miből fakad Ujvári Péter iróniája, ez az egészen különös epéskedés, amelyet a jóság és megértés szála is át-szőnek olykor, mint régi velencei brokátot kicsilánó aranyzálak. Husba vág, de mindjárt hűsítő sebheggesztőt tapasztal rá, ha egy szemernyi igazságtalanságot tud a csipkedő bántás mögött. Csak a parvenü zsidó, a terméketlen, a zsenitkódó, a páváskodó, hencsgő, multját feledtetni akaró nem tud tolla alól sebzetlenül kijutni. Muszáj nevetni rajta, végig muszáj. Számára nincs enyhítő gyógyszer. „Földanyánk lovagjai” című regényében egy ilyen asszony fonákosságait nevetjük. Nem bocsát meg neki, pellengérré állította és ott hagyja.

A „Szezon-keresztények”-ben is, amelyet írni pályája nevezetes évfordulóján fognak először játszani e hónap huszonötödikén a Magyar Színház deszkáin, kiméletlenül bánik el azokkal, akik ki akarnának bujni magukból is, mintán a zsidó közösségnek hátat fordítottak. Pillanatnyi szünetet nem enged. A publikumnak kacagni kell a szezon-keresztények fonák vergődésén a darab kezdetétől végéig, de azontul is, mert az irónia bent vibrál az idegekben, ha azt megérdemlő embereken csapkodott az író ostora.

A „Bosszuálló isten” és „Mécs mellett” című regényekből látszik, ez elmélyedő zsidó szívől kisarjadzott írásokból, hogy a közösséget megtagadók-kal szemben kiméletlennek kell lennie, olyan kiméletlennek, mint amilyenek ők azok iránt, akiket maguk mögött hisznek. Ujvári Péter iróniája nem a felületeken játszik, gyökere finom szálakkal fajtája sorsába fonódik.

Irodalmi eseménynek kínálkozik a Szezon-keresztények bemutatója.

Dr. Brody Miklós a jubileum alkalomára finom zenét komponált Kaczér Illésnek az Uj Kelet mai számában megjelent „Hat tánc” című versére. D'Arin, a kitünő énekművész eddig Kolozsváron ismeretlen dalokat fog énekelni. Sas László méltatja a jubiléus munkásságát, Barnáné Z. Erzsébet a nagy kvalitású táncművésznő ezuttal először lép fel Kolozsváron és Ligeti József, a Román Opera balletmestere, decens, ujszerű táncot fog bemutatni. A konferansz szerepét Kaczér Illés vállalta.

Vaitoianu belügyminiszter Erdélyben. Bukarestből jelentik: Vaitoianu tábornok belügyminiszter ma este Erdélybe utazott inspekciós körútra. A belügyminiszter három napig fog Erdélyben tartózkodni.

A „Kerekasztal társaság” az angol-francia barátságért. Londonból jelentik: A „Kerekasztal társaság” meghívására nyolcszáz előkelő angol politikus, diplomata, magasrangú katonatiszt, papok és még számos előkelőség összegyűltek a társaság helyiségében és impozáns demonstrációt rendeztek a francia-angol barátság mellett. A klubhelyiségben megjelent Franciaország londoni nagykövete is, akit nagy ovációban részesítettek.

Brüsszelbe várják az angol királyi párt. Brüsszelből jelentik: Az angol királyi pár megérkezését egész Brüsszel nagy ünnepek között várja. A keddi nap folyamán az uralkodó pár a diplomáciai testületet fogadja.

Egyszerű határátlépők a bombamerénnyel gyanúsítottak. Hosszu hasábokon foglalkozott a kolozsvári és a vidéki sajtó két állásnélküli munkással, akik a budapesti pokolgépes merényletet követő napon szöktek át a határon utlevél nélkül Romániába. A másfélmillió jutamra vágyakozó nyomozó közegek a közönség izgatott érdeklődésétől kísérve napokig vallatták a lerongyolódott, kiéhezett, munkátkereső Cserép Jánost és Lengyel Józsefet, akik a legravaszabb kereszt-kérdések után sem adtak olyan feleletet, amely a rendőrség feltevését igazolta volna. A kolozsvári törvényszék Bohatli bíró elnöke alatt tartott tegnapi tárgyalásán csupán tiltott határátlépésért vonták felelősségre Cserépet és Lengyelt, akik elmondták, hogy gyermekkori barátok és debreceni illetőségűek. Budapestben, mint vasszakmunkások nem kaptak állást és egy ócskavaskereskedő alkalmazottjaként tengődtek csekély fizetés mellett. A bombamerényletet megelőző nap elhatározták, hogy elmennek a Budapest melletti Kamarerdőbe, egy fűrésztelepre favágónak, ahol többet kereshetnek. Azonban ott sem kaptak állást és éhesen, pénz nélkül nekivágtak a határnak, mert azt hallották, hogy Romániában kedvezőbbek a keresési lehetőségek. Váradra tizennyolc koronával érkeztek meg. Éjjel a vonat tetején jöttek Kolozsvárra, ahol reggel elfogták őket. Kijelentették, hogy a bombamerényletben semmi közük nincs. Hosszu ügyész tiltott határátlépés miatt kérte a vádlottak példás megbüntetését és felszólította a bíróságot, hogy a büntetés letelte után adják át a vádlottakat a sziguranációnak, amely minden kétséget kizáróan megállapíthatja, hogy részeseke-e a bombamerénylet elkövetésében, vagy nem? A bíróság rövid tanácskozás után 6-6 hétre ítélte Cserép Jánost és Lengyel Józsefet. A büntetésbe a vizsgálati fogságból két hetet beszámítanak. A büntetési idő letelte után a vádlottakat illetőségű helyükre fogják toloncolni.

Textilnagykereskedő az Izbanda szerkesztője. Bukaresti munkatársunk jelenti: Ellenzéhi körökben azt beszélik, hogy a kormány reggeli lapjának, az „Izbanda”-nak vezetésében legközelebb változások lesznek. A lap mostani szerkesztője elhagyja helyét, amelyet Luca P. Niculescu képviselő, az ismert bukaresti textilnagykereskedő cég főnöke fogja átvenni.

Felfüggesztették Chichos kereskedelmiügyi vezérigazgatót. Bukarestből jelentik: A Monitorul Oficial tegnapi száma közli a kereskedelmi miniszter rendeletét, mely szerint Chichos kereskedelmi minisztériumi vezérigazgatót felfüggesztette állásától.

Hatvanezer zsidó farmer él az Egyesült-Államokban. Newyorkból írják a „Neue Freie Presse” nek: Az itteni Zsidó Mezőgazdasági és Ipari Társaság kimutatása szerint az Egyesült-Államokban jelenleg hatvanezer zsidó farmer él, akiknek több mint egymillió hektár földjük van. Ez a terület körülbelül százmillió dollár értéket képvisel. A Zsidó Mezőgazdaság és Ipari Társaság segítségével van a zsidóknak a farmok megszerzésében és a megművelésre vonatkozólag tanácsokkal látja el őket. A társaság felügyelői időközönként bejárják a farmokat és ellenőrzik a munkát. Mindegyik farm gyermekei gazdasági iskolákban járnak, amelyek minden harmadik-negyedik farmban találhatóak.

Kik vesznek részt a belgrádi királyi esküvőn. Belgrádból jelentik: Sándor király esküvőjén az angol királyt Albert yorki herceg fogja képviselni, aki május 30-án érkezik Belgrádba. Ugyanekkor az angol flotta képviselőjében a Gloowern monitor megjelenik a belgrádi kikötőben. Részt vesznek még az esküvőn a spanyol infáns és Cirill orosz nagyherceg feleségeivel, akik mindketten Mária királyné testvérei. Görögországot György trónörökös és Erzsébet trónörökösne — a menyasszony nővére — képviselik. Franciaország külön delegációt küld, amelyet Franchet d'Espèry tábornagy fog vezetni.

Viharok és árvizek Óromániában. Bukaresti munkatársunk jelenti: Két napon keresztül az egész Ókíráság területén viharokról, záporokról számolnak be a meteorológiai jelentések. A zivatar sok helyen károkat is okozott, különösen Faurói környékén. Itt nemcsak hogy néhány épület rombadöntött, hanem a vasuti állomáson lévő üres vagonok közül többet lesodort a sinekről, Mizil és Buzau között pedig az összes telefon és távírvonalakat teljesen tönkretette. Filipe-niben (Beszarabia) a zápor árvizet okozott, 120 ház összedőlt és 1200 állat veszett oda. A zápor a mezőn lepett meg öt földmivest, akik az árvízben halálukat lelték. 200 család lakás nélkül maradt.

Házasság. Léb Margit és Grün Móric jegyesek. (Minden külön értesítés helyett)

Németország újabb huszonnégy hajót adott Angliának. Londonból jelentik: Az angol hajózási hivatal közli, hogy a békeszerződés megkötése idejében építés alatt állott 25 német hajó közül Németország a versaillesi szerződés értelmében huszonnégyet már át-szolgáltattott Angliának, amelynek bruttó tonnatartalma 223.000 tonna.

Megsemmisítették az iparkamarai választásokat. Az iparkamara őszi választásainak ügye tegnap, leg-alább látszólagosan, befejezést nyert. A kereskedelmi miniszter Metes prefektus felterjesztésére megsemmisítette az őszi választásokat és új választást írt ki. Tudvalevő, hogy a választásokat megfélebeztek és a felebbezést a törvény értelmében Metes prefektushoz nyújtották be. Metes prefektus a felebbezésekben foglaltakat magáévá tette és ilyen értelemben továbbította a felebbezést a kereskedelmiügyi miniszterhez, aki jóváhagyta a prefektus felfogását és a választást megsemmisítette. Értesüléseink szerint az új választást rövidesen megtartják.

Krisis előtt állanak a fővárosi lapok. Bukaresti munkatársunk jelenti: A bukaresti lapok, amelyek a papir legutóbbi áremelkedése majdnem teljesen a tönk szélére juttatták, ismét krisist előtt állanak. A „Dimineata” és „Adeverul” nyomdának munkásai béremelést kértek, amelyet az igazgatóság nem hajlandó megadni. A közmunkaügyi minisztérium közvetítésével megindult tárgyalások nem jártak ugyan eredménnyel, de ma már az összes lapok nyomdászai béremelést kérnek. A helyzet azért komoly, mert a lapkiadók attól tartanak, hogy a béremelés újabb lapok megszűnéséhez és így újabb munkátlanokhoz vezet.

Orosz menekültek érkeztek Konstanca. Bukaresti munkatársunk jelenti: Tegnap újabb orosz hajó érkezett Odesszából a konstancai kikötőbe. A hajó — Cartus — fedélzetén 67 oroszországi menekült is hozott, akik néhány napi tartózkodás után továbbmennek Bulgáriába, ahol véglegesen le fognak telepedni.

Halálos autószerencsétlenség Grácbán. Grácból jelentik: A májusi kerékpárversenyre többek között Hieronimus Ottó bécsi gyárigazgató is ideérkezett, aki azonban, még mielőtt a verseny megkezdődött volna, autószerencsétlenségnek lett az áldozata. Hieronimus május 7-én, autóján, az egyik gráci hegy országtúján felfelé utazott. Az egyik kanyarodónál egy másik autó jött vele szembe, amelynek hirtelen elromlott a fékezője és nekiiramodva, óriási sebességgel Hieronimus autójának szaladt. Az összeütközés olyan erős volt, hogy a gyárigazgatót kivetette üléséből és nekivágták az országút egyik sziklájának. Hieronimus összes bordái eltörték, karján és lábán súlyos zúzódásokat szenvedett. Beszállították a gráci városi kórházba, ahol másnap meghalt.

Huszezerrel nyolcezerre csökkent a párisi kommunista-párt tagjainak száma. Lafayetből jelentik: A francia kommunista-párt vezére, Ploch a párt egyik gyűlésén konstatálta, hogy a belső egyenlenség, türelmetlenség és a harcos tagok közti polémiák következtében a kommunista-párt párisi tagjainak száma huszezerrel nyolcezerre csökkent, nem beszélve az intelligens elem teljes távolmaradásáról.

Herbert Sámuel unokaöccse az angolok pénzügyi tanácsadója. Génából jelentik: Az angol delegáció meghívására tegnap megjelent itt Sir Ludovic Sámuel, az angol pénzügyi világ egyik legtekintélyesebb reprezentánsa, Sir Márk Sámuel fia és Sir Herbert Sámuel Paleszina főkommandó-jának unokaöccse. Ludovic Sámuel megérkezése után azonnal jelentkezett Lloyd Georganál, akivel másfél óra hosszat tanácskozott. A tanácskozás után az angolok gazdasági bizottsága elé javaslatokat terjesztett.

A kínai kormánycsapatok visszafoglalták Pekinget. Londonból jelentik: A Reuter-ügynökség tokiói távirata szerint Vu-Pei-Fu tábornok csapatai a felkelőktől visszafoglalták Pekinget. A felkelők egyébként proklamációt intéztek a néphez, amelyben öszezhívják a nemzetgyűlést.

Lebontják a jasi-i Nemzeti Színházat. Bukaresti munkatársunk jelenti: A jasi-i Nemzeti Színház, amely egyike Románia legrégebbi színházainak, hosszú ideig a város büszkesége volt. A háború óta a színházat nem igen javították s így az teljesen megrongálódott. Ujjában egyes falak meglazultak, úgy, hogy a város szakértőket küldött ki, hogy a színház épületét megvizsgálják. A szakértők megállapították, hogy az épületet kijavítani lehetetlen, ellenben feltétlenül le kell rombolni, mert összedüléssel fenyeget. A színház társulata természetesen azonnal kikötözt az épületből, melyet még az idén lerombolnak, hogy hatalmas, új színházat építsenek a helyébe.

Erzberger gyilkosa — örült. Berlinből jelentik: A „Vorwärts” jelenti, Hirschfeld zászlót, akit az Erzberger ellen elkövetett merénylet miatt hosszabb szabadság veszteségre ítélték, elmebetegnek nyilvánították.

A kóser hus védelme Amerikában. Albany állam kormányzója, Miller nemrég rendeletet adott ki, az ugynevezett „kóser bill”-t, amelynek értelmében a zsidó mészárosok, akik vallásos vevőknek nem kóser húst szolgáltatnak ki, súlyos büntetésben részesülnek. Ezekről a mészárosoktól megvonják a hus eladási jogát. Ebben az amerikai államban már 1915 óta van egy hasonló törvény érvényben, ez azonban nem védte meg kellőképpen a vallásos zsidókat attól, hogy a mészárosok be ne csapják őket. Ezért vált szükségessé az újabb rendelkezés.

Katolikus teológiai fakultást állítanak fel a bukaresti egyetemen. Bukarestből jelentik: Az „Izbanda” írja, hogy a kultuszminiszter intervenált a közoktatásügyi minisztériumnál, hogy létesítsenek az egyetemen katolikus teológiai fakultást.

A középiszkolai tanulók nem látogathatják a loversenyeket. Bukarestből jelentik: A közoktatásügyi miniszter rendeletet adott ki, amelyben a középiszkolai tanulóknak megtiltja, hogy a loversenyeket látogassák.

Huszezer munkás sztrájkol a Ruhr-vidéken. Berlinből jelentik: A Ruhr-vidéken a bányászok sztrájkja terjedőben van. Eddig 20.000 munkás szüntette be a munkát.

A moszkvai „Habbima” héber szintársulat világméretű. Mint az J. C. B. közli, a világ legjobb héber együttese, moszkvai „Habbima” szintársulat a legközelebb földközi tünérra indul s meg fogja látogatni Európa, Amerika, valamint Erec Jiszrael főbb centrumait.

Egymillió leit sikkasztott a Banca Romaneasca egyik igazgatója. Bukarestből jelentik: Prédálon letartóztatták Misu Demetrescut, a Banca Romaneasca bukaresti központja ér ékpapirosztályának igazgatóját, aki egymillió lei elsikkasztása után néhány nappal ezelőtt elűnt a fővárosból. A letartóztatott bankigazgatót Bukarestbe hozták, ahol beismerő vallomást tett.

Lakók, háztulajdonosok figyelmébe! Az új lakbérleti törvény hiteles magyar fordítása szakszerű magyarázatokkal ellátva kapható a Fratarnitas nyomdában, Uj Kelet kiadóhivatalában (Brassai-utca 10), minden könyvkereskedésben és az Uj Kelet összes vidéki elárúsióinál.

Bukarest, leslátóörü és Romániának san megalapomény nem ki a gazdasági az állam gazd nékintésként. vékenységét. hogy amikor dász meg-szóla lapítani más o hasonlítás ál intőkedéseine azzal, hogy po gultta teszi, gyelman kívül tézkedéseket.

Ezeket a sem lehet fe ellen, aki a bu tegnap tegnap nemzetközi ga esolatban Rom ról. Creanga a igazgatója, fősz tén liberális, ta mania Nou” e ismert gazdasá nek előadása arka, hogy mag mányak egyes tizálja. S mégis hogy kétségkiv fejtetőseinek bea, sem a sajtó visszhangja.

Mindenekelő hogy Románia széleskörű gazd nyugati államok s minden jofors illő kritikával k dasági életét. E amely

dusgazdag, b nemü nyersan nan hiányzik m

Részletesen délyi és beszará történeteivel, ar hibák okozója ve legutolsó állam, lyegzést elrendel minden utóállan bélyegzett pénze gyűlt. S mikor került a sor, a p szeresén történi miatt az államot tiv károsodás ért

A hibás pé okozta aztán az már elviselhetel A háboru előtt h forgalma 700 m területe megnagy másfélmilliárd szabad forgalom intőkedéssel me tani idejében a b

Igy azonban m tékü bankjegy Román

Ezzel azonban az állam függő a liárd francia fran jegy van forgalom 32 milliárd lei n Olyan összeg ez, mőt egyenesen m szen olyan eikké ták ki, amelyekre szükségse nincsen. sároltak, amelyből luxuscikkeket s e nak emberek, akik hogy a román áll több, mint 65-70

Creanga az exp sőt igea részlete nos tekintettel a es daságára, amelyet

Hetven milliárd adóssága van a román államnak

Mennyit fizetett rá az állam a koronabeváltásra. Liberális bankvezér a kormány ellen

— Az Uj Kelet bukaresti munkatársától —

Bukarest, május 10. Igazán széleslátókörű és jó elméleti közgazdászai Romániának nincsenek. Tudományosan megalapozott gazdasági közvélemény nem kíséri kritikai szemmel a gazdasági életet és nem ellenőrzi az állam gazdasági és pénzügyi tevékenységét. Csak így történhet meg, hogy amikor egy-egy kiváló közgazdász megszólal és igyekszik megállapítani más országokkal való összehasonlítást az állam gazdasági irányításának értékét, lehurrogják azzal, hogy politikai pártállása elfogultt teszi, a hibákat tulajdossa s figyelmen kívül hagyja az üdvös intézkedéseket.

Ezeket a vádakát semmiképpen sem lehet felhozni Joan Creanga ellen, aki a bukaresti Atheneum ban tegnap tegnap tartott előadást a nemzetközi gazdasági válsággal kapcsolatban Románia pénzügyi krízisééről. Creanga az egyik liberális bank igazgatója, főszereplője volt a szintén liberális, tavaly megszűnt „Romania Nou” c. napilapnak. Creanga ismert gazdasági szaktekintély, aki az előadása során volt bátorsága arra, hogy magának a liberális kormányzatnak egyes intézkedéseit is kritizálja. S mégis, meg kell állapítani, hogy kétségkívül érdekes és értékes fejtegetéseinek sem a közvéleményben, sem a sajtóban nem igen volt visszhangja.

Mindenekelőtt megállapítja azt, hogy Romániában hiányzik az a széleskörű gazdasági tudás, amely a nyugati államokban régóta megvan s nincsen jóformán senki sem, aki illő kritikával kísérné az ország gazdasági életét. Különösen szükséges ez olyan országban, mint Románia, amely

dusgazdag, bővében van mindenemű nyersanyagoknak, de ahonnan hiányzik az igazán komoly munka.

Részletesen foglalkozott az erdélyi és beszarabiai pénzügyi helyzetével, amely a legnagyobb hibák okozója volt. Románia volt a legutolsó állam, amely a pénzügyi helyzetét elrendelte. Megvárta, amíg minden utódállam idejében le nem bélyegzett pénze Erdélyben összegyűlt. S mikor aztán a beváltásra került a sor, a piaci árfolyam kétszeresen történt a beváltás, ami miatt az államot 3 milliárdos effektív károsodás érte.

A hibás pénzügyi politika okozta aztán az inflációt, amely ma már elviselhetetlen méreteket öltött. A háború előtt Románia bankjegyforgalma 700 milliót tett ki. Ma, hogy területe megnagyobbodott, legfeljebb másfélmilliárd bankjegynek volna szabad forgalomban lenni, ha kellő intézkedéssel meg tudták volna állítani idejében a bankpórést.

Igy azonban ma 14 milliárd értékű bankjegy van forgalomban Romániában.

Ezzel azonban még nincsen vége az állam függő adósságainak: 2 milliárd francia frank értékű kincstári jegy van forgalomban, amely újabb 32 milliárd lei megterhelést jelent. Olyan összeg ez, amellyel az államot egyenesen meglópták, mert hiszen olyan cikkeket és árukért adták ki, amelyekre az országnak semmi szüksége nincsen. Elelmiszereket vásároltak, amelyből itthon is elég van, luxuscikkeket s ezek után még akadnak emberek, akik csodálkoznak azon, hogy a román állam függő adóssága több, mint 65—70 milliárd lejt tesz ki.

Creanga az exportpolitika fejtelenségét igen részletesen kifejtette, különös tekintettel a csatolt területek gazdaságára, amelyet a bukaresti legfel-

sőbb tényezőik ma sem tudnak eléggé méltányolni.

Négy esztendő óta áll fenn Nagyrománia, de sem kiegyensúlyozott, rendes büdzséje, sem megbízhatóan összeállított kereskedelmi mérlege nincsen.

Vagy ha van is: senki nem törődik vele s az export import engedélyek kiadásánál, a külkereskedelmi forgalom szabályozásánál még csak tekintetbe sem veszik.

Eszteendőknél kereszttul, állandóan behozatali engedélyeket adtak olyan dolgokra, amelyek belföldön bőségesen találhatók s amelyekben mutatkozó szükségletet a belföldi termelés bőven fedezi. Ellenben a legnevetesebb szűkösöket tényszerűen olyan esetekben, amikor nyersanyagokat és bizonyos cikkeket belföldi előállításához szükséges anyagokat kellett volna behozni. Erdély ipara súlyos helyzetbe került.

Érdekesen tért ki Creanga a tisztviselőkérdésre, amelyet épen olyan fontosnak tart, mint a külföldi kincstári jegyek konszolidálását. Azt akarjuk a hivatalnokoktól, hogy tisztességesek és becsületesek legyenek, de nem adunk nekik akkora fizetést, amiből megélhetnének. Két dolog között választhat ma

a román államhivatalnok: vagy éhenhal, vagy inkorrektégeket követ el.

Persze, inkább az utóbbihoz folyamodik, mert ez kényelmesebb s mert szinte kényszerítik rá. Az állam struccpolitikát folytat ebben is, pedig épen a hivatalnok kérdésnek nagyon keservesen lehet megadni az árát, mert ez ássa alá a kereskedelmi élet tisztességét és megbízhatóságát is. Amíg ez nincs elintézve, hiába jó budget, előnyös kereskedelmi mérleg és a bankjegyek fokozatos bevonása! Ez mind hatás és eredmény nélkül marad.

Nem lett volna teljes az előadás, ha közben nem történik egy percekig tartó incidens is. A hallgatók egyike, — ismert bukaresti politikus — aki az előadóval nem épen azonos politikai elveket vall, vitatkozó akarta változtatni az előadást, köbeszólásai- val folyton megzavarta a szónokot és szemére vetette, amiért liberális bankigazgató létére, ilyen, gazdaságilag tulzatosan haladó állásponton van. Az incidensnek, amely az előadást jellemző politikai aláfestéssel látta el, hamarosan vége szakadt, a szorgalmas közbeszólót kivezették.

Hétezerhatszáz munkást zártak ki Brassóban. Brassóból jelentik: A Világosság közlése szerint Brassóban 7700 munkás maradt munka nélkül. A városban rend és nyugalom van. A munkások tegnapi gyűlésükön elhatározták, hogy semmiféle szeszest italt nem isznak, nyugodtan fognak viselkedni, provokációknak nem ülnek fel. A bukaresti munkügyi miniszter ma táviratot kapott a brassói munkaszindikátus vezetésétől, amelyben intervenszióját kéri, hogy a gyárak vegyék vissza a kizárt munkásokat és folytassák a tárgyalásokat. Marzescu miniszter azonnal válaszolt a szakszervezetnek, kijelentve, hogy a kizárást eszközölt gyárak nem tartoznak azon ipartelemek sorába, amelyeknél a törvény a döntőbíráskodást előírja és ezért nem teljesítheti a munkások kérését.

Kupferstein M. uri szabótermében

elegáns öltönyök és felöltők készülnek jutányos árak mellett. Francia divatlapok. Finom angol kelmék állandóan raktáron.

Cluj, Unió-utca 18. szám.

IRODALOM ÉS TUDOMÁNY

Jidli első változása

Fényes Samu zsidó regénye

A „Jidli első változása” nemcsak regény: az író súlyos vallomása. Nagy és komoly stáció az író fejlődésében, de benne nem az írói fejlődés, hanem az emberi fejlődés. Én ezt a regényt nem tudom elvonatkoztatni attól, aki írta. Nem tudom lefejtani magamról ezen a kesernyős íráson keresztül a lényegét: a kutató és töprengő, magával viaskodó író pszichéjét. Biró Lajos után nem lep meg, hogy ismét zsidó könyvet látok, amelyet magyar-zsidó író írt, aki már sok mindenért verekedett: egyetemes előkelő, egyetemes kulturáért, csak épen zsidóért nem. És nem fog meglepni, ha a közeljövőben újra látni fogok magyar nyelven zsidó könyvet és újra találkozni fogok egy zsidó íróval, akiben a külső kényszerek motorikus ereje indította meg a belső eszméléseket és megmutatta neki, hogy közel él egy világhoz, amelyet némán elkerül: amelyhez pedig lelki megalkotottságával, vérrel és száraz mázasa szétbonthatóan képesével szorososan és elválaszthatatlanul tartozik.

Én megmondom egész nyíltan: igenis a külső kényszerek vezeték el Biró Lajost, most Fényes Samut és talán holnap másvalakit a zsidósághoz. A magyarországi zsidóüldözések, az emigráció keserűsége kellett hozzá, hogy a nagy emberi kibontakozásban, az egész emberi élet gondolatának mélyes átérzésében a zsidó író meglassa a zsidó tragédiát, gondolkodjék rajta és legyen bátorsága elmondani gondolatait. Mert nem véletlen, hogy épen az emigrációból jönnek a magyar nyelvű zsidó könyvek. Mint ahogyan az sem véletlen, hogy a Magyarországon maradt zsidó író nem változott meg, nem tanult és nem is akar más lenni, mint ami volt. Biztosan ott is végbement a forradalmi átalakulás a zsidó író lelkén, de hiányzik a távlat, amelyen keresztül megnézhesse a maga életét. Ezért szerencsésebb az az író, akit elhajszoltak otthonából, akitől erőszakkal elvették az odatarozás érzését, mert ezzel kiemelték a természetes emberi konzervatívizmusból s rákényszerítették, hogy gondolkodjék olyan problémán, amely eddig, mert a legközelebb volt hozzá, nem érdekeltte.

De nekem mindegy, hogy az események szubintó korbácsa ütze-e el Fényes Samut önmagához: regénye, a „Jidli első változása” már vallomás, elérkezés abba a világba, ahonnan visszatérni már nem lehet. Nem mondom, hogy Fényes Samu ezentul csak zsidó könyveket fog írni, olyan regényeket, amelyek zsidó milliőben játszódnak, de állítom, hogy a Jidli nem fogja megtagadni meg zsidóságát, amelyet eddig legalább is — elfelejtett.

A „Jidli első változása” nemcsak azért zsidó regény, mert alakjai zsidók, mert a zsidó ismeretek, a zsidó élet minden sorát átütja, hanem azért, mert végigömlik rajta a zsidóság forró szeretete. Aki ezt a könyvet írta, nemcsak a maga zsidóságát szereti, hanem mindent, ami zsidó: a népi hozzátartozáson túl a tradíciós zsidó családi melegséggel. Ez a megértés, amely kiméletlen is tud lenni és ez a melegség avatja zsidóvá ezt a könyvet és az íróját.

A Jidli szomorúság története egy talált gyerek sorsát, életének vergődő utját mutatja meg. Ilyen sorsa és ilyen vergődése nem is lehet senki másnak, csak egy zsidó fiu-

nak. Csak egy zsidó fiu lehet ilyen elhagyott, ilyen idegen és ilyen sok töprengéssel és küzködéssel megátkozott. Élete folyik lomhán, tilalmak között, emberekkel hadakozva, önmagát sokszor számonkérve, öröm nélkül, csalódásokkal, míg eljut az élet utolsó állomására, ahova magaveti oda magát, hogy átgázoljon rajta a halál. Élete keserű tanulások, batyuzó vándorlás, erőszak, harapós kutyák, igazságtalanságok és az a megbélyegzett elkülönülés, amely a zsidó sors. De amikor az isten itélőszéke elé kerül, aki újra el fogja küldeni az életbe, új változásában, hogy másként kezdje: amikor válogathat nagy és tudós népek között: zsidó akar lenni, vándor, bujdosó, idegen népek között, — de ember!

Ez a nagy emberi kiáltás a regény eszméje. Ez a gondolat tekerőzik végig rajta fájó keserűséggel, de az önmagára ébredés teltségével és nyugalmával.

A Jidli nemes írói alkotás. Van benne még benne zsidó tévedések és néhol nyomasztóan érezhető az új jidli irodalom hatása, de azért nagy írói egyéniség megnyilatkozása.

A könyv Bécsben jelent meg Halm és Goldmannál. A borítékot és a fejezeteket záró képecskéket Gergely Tibor stílusosan és kifejezően rajzolta.

Sas László

Az idegen katona. Kádár Imrénének csak ezt a drámai munkáját ismerem. Talán ez az első: nem merem állítani, mert az idegen katonában olyan megértés és kiforrott drámai erők lüktetnek, amelyekhez nemcsak a színpad ismerete kell, hanem a drámaíró megérzése, hanem a drámaíró az a levegője, amelyhez írói küzködésekkel keresztül lehet eljutni. Játék és pszichoanalízis. A dráma megjelölésénél ez az aláfestés talán fölösleges is: mert a játékos pszichoanalízis valóban: az író bonckésnek olyan finom és mély művelete, amely piciny lelki elferdülésből emeli ki a motívumok egész tömegét. A dráma cselekményét a háborúba helyezi, hogy a lelki ziláltság szélsőségét mutathassa meg. Megépítése, a cselekmény fejlesztése, a lelkifolyamatok megérzéskeltése kiforrt írói egyéniség munkája. Nehéz feladat lelki problémát vinni a színpadra, úgyhogy az elvont gondolatok ne csak szavakba ömöljenek, hanem a cselekmény izgalma keresztül jussanak felszínre. Kádár Imre könnyed és mindig mélyeségeken járó írói eszközökkel oldotta meg ezt a feladatot. Lüktető és gördülő a játék, amely a könyvből is a mozgalmasság izgalmaival tud hatni. Az idegen katona a Lapkiadó R. T. kiadásában csinos kiállításban jelent meg. (s. l.)

Papirkosár. Ez a címe Indig Ottó kollegánk könyvének. Kis humorok és újságkrokik, amiket a szerző a papirkosárból mentett meg. Kedves köznapi gondok, bajok és vesződségek az asszony körül, egy irónikus szemléltető író retortáján át. Indig Ottónak van szatirája, jóízű fölénye és humora. Emberlátása bizonyosság rá, hogy fejlődésképes. A Papirkosár jóízű, derűs olvasmány, rászolgált, hogy megvegyék és olvassák.

Rendelje meg

a Kadima kis könyveit: Marton Ernő: A zsidó nemzet Erdélyben.

Kaczér Illés: Gólem ember akar lenni.

Giszkalay János: A titok.

A három könyv egyenkénti bolti ára 10 lei.

A három csinos kötet együtt 25 lei és a portó előzetes beküldése mellett megrendelhető az Uj Kelet könyvosztályában.

Beérkezett könyvek:

Henri Bergson: Bevezetés a metafizikába (Európa-könyvtár, Bécs). Balázs Béla: A színjáték elmélete (Európa-könyvtár, Bécs).

F. Engels: Ludwig Feuerbach (Európa-könyvtár, Bécs).

R. Luxemburg: Levelek a börtönből (Európa-könyvtár, Bécs).

KÖZGAZDASÁG

Megjelent az új gabona-kiviteli rendelet

Az export szabad, de kontingentálási kvóta ellenében. Csak termelők kapnak permiszket

— Az Új Kelet tudósítójától —

Az előző kormányok szerződésai következtében, amelyekkel Franciaország és Sráje részére kölcsöntörlesztés fejében nagyobb mennyiségű gabona szállítására vállaltak kötelezettséget, súlyos helyzet elé állították a romániai gabonapiacot, de elsősorban a fogyasztó közönséget és ezáltal a kormányt. Már hónapokkal ezelőtt kiderült, hogy a vállalt kötelezettségeket a kormány egészében nem vállalhatja, mert a belső gabonaszükséglet távolról sincsen biztosítva.

A kormány előbb Franciaországgal és Svájjal egyetértésben módosította a szerződéseket olyanformán, hogy gabona helyett lisztet exportál, majd egymásután több rendeletet bocsátott ki, amelyekkel a belső fogyasztást igyekezett ellátni. Buza és búzaliszt kivételére nem adott több engedélyt, a kiadott permiszket pedig szigorúan átvizsgálta és kontingentálási kvótát állapított meg. A legutolsó minisztertanács — mint tegnap megirtuk — megtiltotta a tengeri, árpa és zab kivitelét tíz napra, hogy ezen idő alatt megállapítást nyerjen, rendelkezésre áll-e a gabonamennyiség, amelyre a kiviteli engedély szól.

Ma azt táviratozták Bukarestből, hogy a gabonaexport ügyében végleges döntés történt és Vaitoianu tábornok belügyminiszter aláírta a gabonaexport újabb rendelkezéséről szóló rendeletet. A rendeletet még tegnap elküldték valamennyi megyei élmezési bizottságnak. A rendelet szerint a gabonakivitel ezután szabad lesz, feltétel csupán az, hogy a belső szükséglet fedezve legyen. A permiszrendszer megszűnik és csak azok exportálhatnak gabonát, akiknek tényleg van gabonájuk. Az exportálási eljárás az, hogy az exportálni akaró kérvényt nyújt be a megyei élmezési bizottsághoz, amely a kérvényt megküldi a bukaresti központi bizottsághoz, mellékelve egy jegyzőkönyvet, amely beszámol arról, fedezve van-e a belső szükséglet abban a megyében, vagy sem. A központi bizottság azután kiadja a szállítási autorizációt, amely csupán ott és ama egyén által használható fel, ahová és akinek nevére szól. A belföldi kvótát megyénként a megyei bizottságok állapítják meg, amelyek egyben hivatalos vannak a gabonaexport egész folyamatát ellenőrizni.

A megyei, valamint a központi bizottságok szigorúan szemlélő fegyelem tartani, hogy csak termelők juthassanak export permiszkekhez, hogy ezáltal a közvetítést meggátolhassák. Azok a kereskedők, akik a megszerzett engedélyek alapján már a kikötőbe szállították gabonájukat, az új rendelet alapján kötelesek az előírt kontingentálási kvótát leadni.

Az új rendelet kétségkívül biztosítani fogja a belső szükségletet, kérdés azonban, hogy a kontingentálási kvóta kényszere nem-e fog visszahatni a termelésre. Az előző kormányok törekvése ugyanis mindig az volt, hogy a gátló rendszabályokat megszüntessék és ezáltal fokozzák a termelők, elsősorban a földműves nép termelési vágyát. Ismeretes, hogy a tavaszi vetések, csak azért érthették el azt a nivót, amely a szükséges gabonamennyiség learatásához szükséges, mert a kormány kilitásba helyezte a teljesen szabad gabonakereskedelmet. A kontingentálási kvóta rendszere remélhetőleg csak átmeneti jellegű és a vállalt külföldi kötelezettségek teljesítése után megszűnik.

Belföld

(x) **A Weissbuch-per.** Bukarasti munkatársunk jelenti: A romániai kereskedők külföldi tartozásainak ügye még mindig rendezetlen, holott emiatt a legnagyobb zavarok vannak és egyes külföldi piacok nem is akarnak a román kereskedőkkel összeköttetésbe lépni. Többször előfordult ugyanis, hogy a külföldön rendelt árukat a román kereskedők nem vették át, mert időközben az a valuta, amelyen vásárolták, erősen megrugált. Tulea Weissbuch bukaresti nagykereskedő 15.000 angol fontért árúkat vásárolt Londonban. Az árúkért közel másfélmillió leit fizetett ki készpénzben, a hátralékos összegért pedig angol fontra szóló váltót adott. Amikor az áru átvételére és a váltók kifizetésére került a sor, Weissbuch mindkettőt megtagadta. Az esetet komplikálja, hogy Weissbuch váltóit egy párisi cég, I. S. Aftalion & Co. vásárolta meg, amelynek Bukarestben fiókja van. Perre került a sor, amelynek folyamán Weissbuchot elítélték a váltóknak effektív angol fontokban való kifizetésére. Weissbuch felebezett, ügye most került a Curtea de Casație elé. A legközelebbi napok egyikén tárgyalják. A tárgyalást nagy érdeklődéssel kísérik a bukaresti nagykereskedők, mert több hasonló per van folyamatban a bukaresti törvényszék előtt, amelyek sorsát a Weissbuch-ügy ítélete dönti el.

(x) **Megszakadtak a kormány és a malmosok közötti tárgyalások.** Bukarestből táviratozták: A kormány és a malomtulajdonosok közti tárgyalások félbeszakadtak, mert a malomtulajdonosok nem fogadták el a kormány feltevéleit a belföldi fogyasztás fedezésének biztosítására vonatkozólag és nem vállaltak garanciát az összes — kisebb — malmokra nézve is.

Külföld

(x) **Változtattak a cseh vasúti tarifa.** Prágából jelenti: A bel- és külföldi sajtóban megjelent hírek szerint a szén, fa, papír és nyersvasüzemények vasúti tarifáját leszállították. A vasútiügyi miniszter közlése szerint a hírek nem felelnek meg a valóságnak.

(x) **Ausztriában egy liter bor vámjá 1200 korona.** Bécsből jelenti: Az osztrák nemzetgyűlés előtt fekszik az a törvénytervezet, amely a régi vámtarifa felemelését célozza. E vámtervezet a bor beviteli vámját 25 arany koronáról 60 arany koronára emelné fel, vagyis a bor vámjá literenként 1200 korona lenne. A tervezet legközelebből a magyar börtermelést érinti és ezért a magyar kormány erőlyes ellenintézkedések életbeléptetését tervezi. A magyar bor részére az érdekeltek Német-, Lengyel- és Oroszországban fognak új piacokat keresni.

(x) **Miért szűnt meg a cseh-román postacsomagforgalom.** A „Prager Presse” írja: A cseh-szlovákiai kereskedők súlyos károkat szenvednek a Romániába címzett postacsomagok késedelmes továbbítása miatt. A közlekedésügyi miniszter jelentése szerint a csomagok a határállomásokon akadnak meg, ahol 2—3 hétig is vesztegelnek. A minisztérium szigorú utasításokat adott a kezelési eljárás egyszerűsítésére, a feltorlódott csomagok akadálytalan továbbítására pedig kénytelen volt a csomagforgalmat ideiglenesen megezüntetni.

(x) **Emelkednek a magyar gabonárak.** Budapestről jelenti: A gabonafőzsdén a gabonárak rohamosan emelkednek. A buza ára ab Budapest 3300 koronába kerül mázsánként. Finomabb tiszavidéki búzaminőség 3530 koronáért került a piacra.

Misias Maud a kiváló amerikai gondolatolvasónő Str. Cogalniceanu (Farkas-u) 5. szám alatt mutatja be a távolbalátásának és a malba visszazésének utólréhetetlen csodáit. Már a belépésnél vezeték és keresztnévén szólítja Önt.

SPORT

Labdarugás

A városközi mérkőzések. A bajnoki mérkőzések közeledő befejezésével a nagyobb sportcentrumok szövetségi kapitányai lázasan dolgoznak a városközi válogatott mérkőzések programjának kidolgozásán. Kolozsvár, Marosvásárhely, Brassó, Arad, Temesvár, a Zsil-völgye és Nagyvárad futballistái már hetek óta a reprezentatív mérkőzések csapatösszeállításán vitatkoznak. Az első városközi válogatott meccs május 14-én Marosvásárhelyt kerül eldöntésre, a székely főváros és Brassó legjobb tizenegy futballistája között. A csapatokat a trialmérkőzések alapján Békés Géza marosvásárhelyi és Tritsch Lipót brassói szövetségi kapitányok állítják össze. A két város válogatott csapatának az lesz az első találkozása. A mérkőzést Szika János (Kinizsi) temesvári szöv. bíró vezeti. A revansmérkőzés május 28-án lesz Brassóban. Az eredeti tervek szerint május 14-én tartották volna meg városközi mérkőzésüket Arad és Temesvár válogatott csapatai is, a mérkőzést azonban közbejött akadályok miatt elhalasztották. Nagyvárad és Kolozsvár városközi válogatott mérkőzése május 23-án kerül eldöntésre Kolozsvárra. A revans napját még nem határozták meg. Ezt a mérkőzést Steinhübel Zoltán (Gloria-CFR) aradi szöv. bíró vezeti. Morar Teofil kolozsvári és Békés Géza marosvásárhelyi szöv. kapitányok tárgyalásokat folytatnak a Kolozsvár—Marosvásárhely városközi mérkőzés megrendezéséről illetőleg is. A megállapodás elvben már létrejött, de a mérkőzés pontos terminusát még nem állapították meg.

Reményi Tibor, a Haggibbor kitűnő csatára, aki az őszi szezonban a nagy-szebeni Jehuda csapatában játszott, — mint ismeretes — visszatért régi egygütelébe. Reményi május 10-én nyerte vissza játékjogát a Haggibbor részére és csapata legközelebbi bajnoki mérkőzésén már játszani is fog. Reményi Tibor a tavaszi szezonban szorgalmasan trenirozott, jelenleg kitűnő formában van és így a Haggibbor csapat sorának gólképességét nagyban fogja emelni az ő beállítása.

Románia futballbajnoksága. Az FSSR bukaresti központi vezetősége elhatározta, hogy a kerületi bajnokságok győztes csapatai között körmérkőzéseket rendez Románia 1922. évi futballbajnokságáért.

A Gyac első sportünnepélye. A napokban megalakult Gyalui Atlétikai Club május 14-én, vasárnap rendezte meg első sportünnepélyét. Saját csapatának futballmérkőzésén kívül az atlétika, magasugrás és súlydobás szerepelnek a programban. A szórakoztató számokat táncmulatság fogja befejezni.

Atlétika

A TAC jubileumi atlétikai versenye. A Temesvári Atlétikai Club május 25-én — fennállásának husz éves évfordulója alkalmából — országos atlétikai versenyen rendez a következőkkel: 100 m. síkfutás, súlydobás, 800 m. síkfutás, 4x100 m. staféta, diszkoszvetés, 400 m. síkfutás, távolugrás, 1500 m. síkfutás, magasugrás, 200 m. síkfutás, gerelyvetés, olimpiai staféta, 5000 m. síkfutás. Nevezési díj: egyéneknél és számonként 20 lei, a stafétáknál csoportonként 60 lei. Nevezési zárlat: május 20-án, dr. Feld Kálmán ügyvéd (Timisioara, Str. Dragalina 3.) címén. Díjazás: márványba foglalt jubileumi nagy-, közép- és kis bronzplakettek. A versenyen elért eredmények a TAC jubileumi vándordíjára is vonatkoznak, amely díj végleges elnyerése három egymásután, vagy öt sorrend nélkül elért legtöbb pontszámhoz van kötve. A TAC jubileumi atlétikai versenyén a kolozsvári egyetlek atlétái teljes számban vesznek részt.

Szilágyi Eleonara Rt.

Alánlja: Likör, rum különlegességeit. Elsőrendű pezsgőt és borait. Szesz nagyraktár. 1269

NYILTTÉR

Nyilatkozat.

Egy Ciujon megjelenő, magát az ortodoxia hivatalosának kikiáltott heil nyomtatvány, a dési hitközségi választásokról szokásához híven rövid, de valótlanúságtól duzzadó híreket közöl. Mint a választások tartamára megalkult pártközi bizottság egyik tagja, röviden rá akarok mutatni e nyomda termék vastos hazugságaira, illetve leszögezem a való tényeket.

A választást nem Ordentlich Ferenc lelépő hitközségi elnök, hanem Rosenzweig Jakab választási elnök vezette. Nagyonfontosságú tény, hogy az ötös jelölő bizottság a Klal-cionisták és Poale Cedek közös, erőlyes fellépésére a hitközség feldult békéjére hivatkozással — szakított az eddig szentnek tartott szokással, nem jelölte Ordentlich Ferencet és így megmenekültünk attól az embertől, aki az erőszakot, a törvénytelenéget, az alapsabályok semmibevevését kionosította meg hitközségünkben. Az ötös jelölőbizottság eme egyhangú határozata időelőtt kipatárván, nagy ribilliót keltett a chaszid berkekben. Mira ezek és az elnyerendő konokoz reményében mindenre kapható néhány askenáz, egyosúlton szabotálták az I. közgyűlést (amikor a választók kétharmadának jelenléte szükségeltetik) s így egy II. közgyűlést tartatott nyolc nappal később. A mi emberek még mindig mámorosan az elért eredménytől, elmulasztották a kelő óvatosságot s az elnök, Weinberger Jónás megválasztása után elszéledtek.

Az előljáróságban mint iskolai elnök helyet foglal Berger Nándor, aki nyiltan mizrachistának vallja magát s a képviselőtestületben dr. Ágai Andor, akiket neje jelenleg szent idealizmussal folytatja le a sékelakciót.

Nem igaz, hogy a röpirat a zsidóságot káromolja, mert a dési zsinat határozataiért, talán nem fogjuk a szegény népet felelőssé tenni, amikor a véleménye felől sem előzőleg, sem utólag nem kérdezték meg. No de minek is, amikor a rabbi urak a „Ruach hakodesch” segélyével amugy is mindéről értesülnek. Nem igaz, hogy a jelenlegi hitközségi elnök a gabbesága idején nem engedélyezett soderolást a „Keren Hajjeszód”-ra, amikor a képviselőtestület 1919. évi aug. 10-én tartott ülésén 36. sz. alatt ugy határozott, hogy a cionizmus kérdésében állást nem foglal, de az adakozást megengedi.

Megjegyzem még, hogy Weinberger Jónás ur még kurátorsága idején jegyzett egy bizonyos összeget a felállítandó héber iroda céljára és így azt hiszem megdől minden, a személyével kapcsolatba hozott anticionista kombináció.

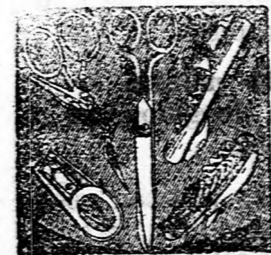
Ezt az igazság kedvéért.

Dés, 1922. május 11.

Rosenzweig M. Jehuda

E rovatban közöltekt a beküldő felelős

Műköszörüs, késes, műszerész

szakmába vágó munkákat szakszerint, vállalom szolid és pontos kiszolgálással

Sajzágó Márton
Cluj, Kinizsi-utca 5.
(Ovár.)

Tavaszi ajdonságok!

Női, gyermek harisnya, kesztyű és rövidár nagy választékban érkezett

Fischbein & Spitz

rövid és kötött áru üzletbe CLUJ (Kolozsvár), Piata Unirii (Mátyás király-tér 29. szám. Bánffy-palota. 1282

SZÍNHÁZ

MAGY

Péntek: Az elvesz először. Ber vendégjáték miére-helyár helyit héff a pénztár.)

Szombat d. u.: Fa előadás, igen adó tanár: S

Szombat este 8 óra dicom. (Ujd Lili és Gózo Premiére-hel szám. C.)

Vasárnap d. u. 3-k (Oleó helyár Vasárnap este 8-k reprim. Ber Premiére-hel szám. D.)

A műsorra tűzött megváthatók a

Elveszett parad donsgy íránt sem v érdeklődés tapasztal veszett paradicsom színészek is rendel erre a jökevdü, par vigjáték előadására Lili és Gózon Gyul este először, szomb az Elveszett parad

Erdésziéány — este paradés szerep Lili: Az Erdésziéány ötvennél-többször já várt.

Reichstadti herce ujdonság a Reichst Bésben és Budapest. Hetek óta megtes komoly becsavgyval személyzete az ujd Reichstadti herceg a szereposztás, ame zólni.

Apollo mozgó vasárnap az Atlantic ujdonság. A vallom Az Apollo mozgó ig közli a t. közönség előadás, a nyári óra már nyári szünstör intim mozgó kapui.

Egyetem mozgó Bajazzo! Dráms, az berger népszerű reg Wanda Treumann, S Violetta, egy vir Kedves, romantikus, brilliáns rendezés, közönség kedvencei, Mihalj.

Uránia mozgó az amerikai Pató-g attrakciója, Nyugat. Nazimova, az ünne vasárnap amerikai Főszerepben Ameri művésze, Franc Kee

Felelős szerkesztő

Kiadó: FRATERN

Hefe, mesztől

Legalább 40% ot tak ban minden kereske szükségletét. Stern (Nag

WOH

Nyersoi benzinmo mobilok, koptatók, deice t radialszita

Wohanka és
Bizományi raftár
Magypiac-t

gyermek kis
fontososan lla

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

MAGYAR SZÍNHÁZ

Heti műsor

Péntek: Az elveszett paradicsom. (Ujdonság először. Berky Lili és Gózon Gyula vendégszereplésével. Bérlétszünetben. Premiére-helyárral. A premiére-bérlők helyeit hétfő déli 12 óráig tartja fenn a pénztár.)

Szombat d. u.: Faust. (Tizenkettedik ifjúsági előadás, igen olcsó helyárral. Előadó tanár: Seprődi János.)

Szombat este 8 órakor: Az elveszett paradicsom. (Ujdonság, másodsor. Berky Lili és Gózon Gyula vendégszereplésével. Premiére-helyárral. Napi bérlét 143. szám. C.)

Vasárnap d. u. 3-kor: Három a kislány. (Olcsó helyárral.)

Vasárnap este 8-kor: Erdészléány. (Operette-repriz. Berky Lili vendégszereplésével. Premiére-helyárral. Napi bérlét 144. szám. D.)

A másorra tűzött előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztáránál.

Elveszett paradicsom. Egyetlenegy ujdonság iránt sem volt olyan általános lázas érdeklődés tapasztalható, aminő most az Elveszett paradicsom bemutatását megelőzi. A színészek is rendkívüli kedvvel készülnek erre a jövedelű, pazar szellemességgel francia vígjáték előadására. A két főszerepet Berky Lili és Gózon Gyula fogja játszani. Ma este először, szombaton este másodsor adják az Elveszett paradicsom-ot.

Erdészléány — Berky Lili. Vasárnap este parádés szerepét fogja játszani Berky Lili: Az Erdészléány Krisztiánját, amelyet ötvennél többször játszott diadalmasan Kolozsvárott.

Reichstadti herceg. A legközelebbi operette-ujjdonság a Reichstadti herceg lesz, amely Bécsben és Budapesten óriási sikert aratott. Hetek óta megfeszített szorgalommal és komoly becsvágygal készül a színház önkés személyzete az ujdonság bemutatására. A Reichstadti herceg külön érdekessége lesz a szereposztás, amelyet holnap fogunk közzéadni.

Apollo mozgóban: Péntek, szombat, vasárnap az Atlantic filmvállalat nagysikerű ujdonság. A vallomás, társadalmi dráma. Az Apollo mozgó igazgatósága ez uton is közli a t. közönséggel, hogy a vasárnapi előadás, a nyári évadban utolsó lesz. Hétfőn már nyári szünetre zárulnak, a kedves kis intím mozgó kapui.

Egyetem mozgóban: Pénteken Kacagó Bajazzó! Dráma, az Ufa-gyár műve. Landesberger népszerű regénye után. Főszerepben Waada Treumann. Szombat, vasárnap Szegény Violetta, egy virágárusleány tragédiája. Kedves, romantikus, könnyekig megható mese, briliáns rendezés, hozzá főszerepekben a közönség kedvencei, Pola Negri és Várkonyi Mihály.

Uránia mozgóban: Pénteken közzéadjuk, az amerikai Paté-gyár nagy látványos film-attrakciója, Nyugat. Filmszínű, főszerepben: Nazimova, az ünnepelet filmstár. Szombat, vasárnap amerikai dráma, Mac Marshal. Főszerepben Amerika legkedveltebb film-művésze, Franc Keenan.

Felelős szerkesztő: **MARTON ERNŐ**
Kiadó: **FRATERNITAS** nyomdával.

Kefe, meszező és ecsetgyár!

Legalább 40% ot takarít meg behozatali vám-ban minden kereskedő, ha nálam szerzi be szükségletét. **Stern S. Endre**, Oradea-Mare. (Nagyvárad). 1350

WOHANKA

Nyersolajmotorok,
benzinmotorok, loko-
mobilok, kőjáratok,
koptatók, dara- és
deicetisztitók,
radiálisíták raktáron.

Wohanka és Tsa Utóda Rt.
Bizományi raktára, Oradea-Mare
Nagy piac-tér 14. szám.

Valutapiac május 11-én

TÖZSDÉK	Lei	csenh. kor.	márka	fran. frank	svájci frank	lira	oszt. kor.	magy. kor.	font sterl.	dinár	leva	lengy. márk.	dollár	holl. forint	török font	svéd kor.
Bukarest valuta	---	278	5250	1290	2650	747	192	320	617	192	89	380	141	---	97	---
Bukarest deviza	---	---	4950	1285	2750	760	170	1875	630	---	---	143	---	---	---	---
Bécs valuta	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Bécs deviza	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Prága valuta	---	---	1875	---	1021	279	77	702	---	76	1740	140	5317	2039	---	---
Prága deviza	---	---	1876	484	1026	282	70	702	---	76	---	140	5330	2043	3690	---
Berlin valuta	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Berlin deviza	---	543	---	2605	545750	1515	33250	36805	1266	---	---	---	2832	109465	---	---
Zürich valuta	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Zürich deviza	---	975	178	---	---	2742	6	66	---	186	---	13	518	---	---	---
Paris valuta	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
Paris deviza	7 ⁹ / ₁₆	---	320 ³ / ₃₂	---	21075	58 ¹ / ₈	---	---	485650	---	---	9 ² / ₃₂	1091	---	---	---
Budapest valuta	543	1471	27350	---	---	4650	885	---	---	1075	---	19	769	---	---	---
Budapest deviza	545	1470	270	7350	14950	4150	88750	---	3450	---	---	---	---	---	---	---

Kereskedők figyelmébe!

Grohmann-fejtő szövőfonal kapható!

Megérkeztek a legújabb mintájú **Cosmanos**, gyapjú, mosó, himzett és lachmé fejkendők, valamint női szövetek állandóan raktáron.

Judovits Lázár

Telefon 858.

kendő, szövet és szövőfonal engros üzletében 0000000000 Cluj, Szép-utca. 0000000000

TUNGSRAM

ENGROSISTAK PROGRESS DETAILISTÁK

legolcsóbban vásárolhatnak a 1312 rövidáru import cégnél Oradea-Mare Nagypiac-tér 5

Schönberger, Spitz & Co.

Kötött-, szövött-, rövid- és norinbergi árú nagykereskedése

Oradea Mare - Nagyvárad Nagypiac-tér és Reáliskola-u. sarok

Olcsó árak!

1352

Hitter és Breuer

szesz, bor, sör és pálinka nagykereskedők

Oradea-Mare - Nagyvárad Gilányi-u. 8. sz.

Saját főzdeknben termelt gyümölcs-pálinkák és borpárlat 1351

Né vásároljon

rövid-, bazár-, galanteri- és játéka-
árut, amíg fel nem keresi

Feiner Testvérek

elismert, olcsó lerakatát Cluj, Unió-u. 11. bent az udvarban.

Konstantinápolyba utazom május 14-én. — Elvállalok mindenféle üzleti vagy családi megbízást. Cim az Uj Kelet szerkesztőségében a délutáni órákban. 00000

Speciális hajfestő, női fodrász és manicure terem

Galiik si és Fodor, Cluj

Calea Victoriei 2. (volt Rossuth L.-u.)

Modern hajmunkák, jutányos árak! 1284

Utlevéleket 48 óra alatt láttamoz. — Felvesz hirdetések és fényképfelhirdetéseket. Fodtásokat elvégző „RECLAMA”, Piata Unirei 4. l. emelet. 2917-1

MODERN ÜVEGCISISZOLDA ÉS TÜKÖRÁRUGYÁR

PÉCHY és TÁRSA

Oradea-Mare (Nagyvárad) Strada Saguna (Kapucinus-u.) 20. 0000000000000000 1381

készíti a legszebb tükröket és butorüvegeket minden méretben és mennyiségben Ujrafoncsorozás! Kérjen árajánlatot!

A distingvált ízléssel berendezett Pelle-féle festő műterem Str. Saguna 13. sz. alatt (v. Bartha Miklós-u.) i. hó 3-tól már fényképezési műteremmé alakítva áll a nagyobb igényű közönség rendelkezésére, **Gárdi Imre** cégtulajdonos szakavatott vezetésével. 3755-1

M·A·G·V·A·K

és kertgazdasági termékek

Déri Arpád nagykereskedésének és kertgazdaságának bizományi árusítása a Farkas-virág-üzlet (Mátyás király tér 32) és Horváth-csemege-üzletben (Deák Ferencz - utca) megkezdődött!

Megérkeztek tavaszi saison divatkülönlegességei szövetekben és selymekben!

Grünwald és Steiner

női divatkülönlegességek áruháza CLUJ, PIATA UNIRII No. 12.

Weisz és Molnár
női divatruháza
újbol megnyílt!!

Heller, Weisz és Molnár

cég alatt, Cal. Reg. Ferdinand 6. szám alatt, a volt helyiséggel szemben. 0

1334

Ha szívesen kizselgitt, jó tűzifát akar, forduljon a Frenkel-fatelepehez (v. Janovitz és Tsa) Strada Aprinajaarelor (Byutagyár-u.) 12. Telefon 2-90, 4-01, 2-54. 1347

APRÓHIRDETÉSEK

3405-1
3803-1

Mindenféle fordítások román, magyar, angol és francia nyelvre, valamint írógéppel való másolások gyorsan és pontosan készülnek. Fővétel helyi Friedmann hírlapiroda.

Aperatív és technikai munkálatokban perfect érettségivel bíró fogtechnikus állást keres. Cím a kiadóhivatalban.

Butorozott szoba kiadó gyermektelen házaspárnak vagy magános nőnek. Cím: Schächter, Fraternitas-nyomda.

Atvénnek lakást butorral. Cím Fraternitas-nyomda.

Bocskor, mosótalp, felsőbőr és szizgyártóblank... 3-87

Szarut, szaruhegyet, aggancsot, husolást és csontot, valamint mindennemű timárulladékokat legmagasabb napi árban vásárol. Szaru- és csontárugyár Rt. Cluj 1310

Első Erdélyrészi Ékszerárugyár CLUJ-KOLOZSVAR, Str. Xenofon (Szepan-u.)

Gyárt és állandó rakár mindenféle ékszerárugyárban. Vállal díltáns munkákat, javításokat és alakításokat. Valódi és hamis ékkövek. Foglaltó és vésnői műterem. Fogászati arany és forrasztó, huzalok és lemezek arany és ezüstben. Nemesfém beváltó! Telefon int. 2-13. - Sörgöncím: „Juvaere Cluj“ 1273

RÖZPONTI HÖLGYFODRÁSZ ÉS MANIKÜRSZALON Cal. Reg. Ferd. 13. (udvarban)

Hajfestés, hajmunka, fejmosás, ondulolás, fésülés legmodernebb, legjobb kivitelben. Hajat veszek! PÉTERFI JULISKA 1303

RASOL BOROTVÁLÓ POR Van szerencsém az érdekeltek szíves tudomására hozni, hogy az általam készített

Ideal Rasol borotváló por törvényileg védve, kilogrammja 22 leiteri kapható úgy kicsinyben mint nagyban. Vizsonteladónak 5 kg.-on felüli vételnél nagy árkedvezmény. Megrendelhető a készítőnél

Reszling József fodrász Cluj, Strada Baritiu (v. Malom-u.) 2. sz. 3726-1

Hirdessen az UJ KELET-ben!

Kássa Albert Gép- és elektrotechnikai műszaki vállalata Cluj, C. Victoriei 99. 1288

Cégtáblákat legolcsóbban készít 1816 JAKAB Starda Regala 12a. (volt Majális-u.)

Mindenféle gép és kézi himzés, tamburrozás, kézi és gépi ajour, plissirozás, gouvrirozás gyorsan és szépen készül a 000000000

Műhímző szalonban Unió-utca 15. 3373 1

Megjelent az új lakbérleti törvény

Lakók, háztulajdonosok és könyvkereskedők figyelmebe! Bizományosoknak, könyvkereskedőknek magas jutalék! Megrendelhető: a Fraternitas kiadásában megjelent az új lakbérleti törvény hiteles magyar szövege, kiváló szakember előszavával és magyarázatával. Ara 6 lei. Minden tőzsdében kapható!

Engros eladás! Rövid, norinbergi, galanterie és papíráruk külföldről raktárra érkeztek

Engros! Simplon-áruház 25uj, Calea Reg. Ferdinand Cl. sz. Főpostával szemben. Szakmabeli segéd felvétetik. Engros eladás!

Engros eladás! 1342

Engros eladás! 1309

„Barzel“ Fierarie - vasüzlet CLUJ - KOLOZSVAR. Piata M. Viteazul 13. Telet. 10-49.

Bergner és Cziment tüzifa kereskedése Munkácsi-u. 28.

Ufuzó bőrönd és táska legjobb minőségben kapható Farmati bőröndösnél Cluj, Str. Memorandului (Unió-u.) 16.

GANZ villamosági részvényszeresség igazgatósága: Piata M. Viteazul Széchenyi-tér 41. sz. (Széki-palota.)

Elvállal elektromos világítási- és erőátviteli berendezéseket. Izzólámpák, izzólámpa szénpálcák, szerelési anyagok és kisebb motorok állandóan raktáron. Költségvetéseket és felvilágosításokat díjtalanul nyújt. Telefon 403. 1280

Aggyag és Vagyipar Rt. Szatmár Gyárt: bőrenyvet, csontenyvet, csontzsirt, müttrágyát, szappant, kocsikenőcsőt, gépszirt, téglát stb.

Vesz: csontot, száraz és vizes húslejt, nyers és olvasztott fagyut.

Táblatárgyat minden méretben, lámpaárut, kristályfehér lámpacső és csiszolt üvegárut, demijonokat raktárról azonnal szállítunk 1262

Ausländer Testvérek Cluj-Kolozsvár, Piata M. Viteazul (v. Széchenyi-tér) 39 Telet. 9-54. En-gros! En-detail!

Gyári telefon 596. Üzleti telefon 515. LEBEDA S. A. Első romániai villangerőre berendezett ágyneműgyár.

Készítünk: Paplanokat: vatta, gyapju és pihe töltéssel, a legolcsóbb kivitelű a legfinomabb kivitelig. Továbbá matracokat, párnákat és mindennemű ágyneműket.

Vállalunk: kórházi, közintézeti, valamint szállodai felszerelések szállítást továbbá mindennemű átalakításokat. Villanyerőre berendezett tofeszítő gépeinkön bármily mennyiségű tofiosztást, tisztítást.

Veszünk: minden mennyiségben lőszort, díszlőszort, kecskeszort, gyapjut és tollat.

Eladunk: mindennemű tisztított és szortírozott tollféléket nagyban és kicsinyben.

Eredeti gyári árak!!! Gyár: Cluj-Kolozsvár, Strada Jasilor (volt Nagyszamos-u. 14. sz.), interurban telefon 596.

Üzlet: Calea Victoriei (volt Kossuth Lajos-utca 10. sz.) telefon 515.

Feuerstein és Löwi textil, kötött és rövidáruház Cluj, Str. Reg. Maria 12.

Cukorka és esokoládé raktár 1377

Lusztig és Nussbacher Cal. Regele Ferdinand 31. Szállítunk postán, utánvét mellett.

ATUTALÁSOKAT! a külföld bármely részébe legszolidabban eszközöl a

Forgalmi Bank Rt. Cluj, az Urania palotával szemben. Idegen pénznemek vétele és eladása, folyó számlák, lombardkölcsönök, betétek napról-napig a legmagasabban kamatoztatnak. Telefon 1-69 és 7-25.

Minden idioma, eltérő szimbólumokkal gondolkodásnak, a zsidó nép fejlődésében csupán a h

sére vall, amikor ják, hogy az erdélyi cionista agy magyar anyanyelv a fejlődésnek. Nem a német, vagy orták meg a zsidósá nyelvtől fosztották megint viszatér, gondolatok kényser olyan törvényszerűségekre, mint a

Az sem felel adottságnak, hogy nemzet, hanem val zsidó karakterű zsidó Nemzeti Szó hivatalos köztudat

A hivatalos kö

Szép, izléses nyomtatványt csak az UJ KELET nyomdája készít

Névjegyeket, eljegyzési, lakodalmi kártyákat, üzleti nyomtatványokat a legrövidebb idő alatt és a legjutányosabban szállítunk.

„Fraternitas“-nyomda Cluj-Kolozsvár Str. Baron L. Pop (Brassai-u.) 10. Telefon 879.

Szerkesztőség, kiadóhivatal és nyomda Cluj-Kolozsvár, Str. Baron L. Pop, Brassai-utca. Az Uj Kelet telefon: Szerkesztőség, Kiadóhivatal, Nyomda, Híber osztály, Za. N. Sz.

A kéziratok kiadásig szerkesztőségnek címzendők. Kéziratokat nem adjunk vissza és nem tartunk meg.

V. éviolgam, 1

Népfel

A kormány kiadta a zsidóság elleni vádolókat, amelyek ságra hárítják az adóümmát. A néppszónti ki magából a az okkeresésnek ez témája mégis megkifordul egy szikla lefelé ereszkedik. indította meg a szkadit ki a hegyből. képzelni olyan em egész önteltségét azzal dicsőítik, h lát ő lóditotta a sok józanság van akadhat boldon. tart ekkor erőkeife akadhat, aki elhigy amely embert zuztővében, mikor az gos erővel lezuhan rugta le a mélység lanul agyonütött.

Olvasom a téve kigöresösödnek a r és lehetetlen megé moly emberek hog össze törvényszerű fejlődési adottságok trinákkal?

A népi nyelv ad lődésében, törvény zék ki a nyelvet a népiességének épe lemozóbb alkotó ele lyen esetlegesség n geníti a népet, a n vesztette el népe csak fölületes elfo fenn és a nyomás ből kipusztulnak b ritmusok. A magya magyar volt, mikor nyelv tiporta mag magyar sohse egé magyar nyelvet, de sem adta fel a ma ságában is többet mint otthonában a alatt a francia, a r gyar. Mert a zsidó liturgia nyelvül t bert, de a tudomár talmas kulturát épí nyelven kétezerév alatt és a népelete alább is olyan m meg, mint a polití

Minden idioma, eltérő szimbólumokkal gondolkodásnak, a zsidó nép fejlődésében csupán a h

Az sem felel adottságnak, hogy nemzet, hanem val zsidó karakterű zsidó Nemzeti Szó hivatalos köztudat A hivatalos kö